

JOURNALISTI

Suomen Journalistiliiton ammattilehti • 97. vuosikerta 19.8.2021

6 | 21

Työntekijöille
osakkeita, ei
lomautuksia
s. 4

Jalkafetisisti
ahdisteli toimittaja-
opiskelijoita
s. 20

Tekijänoikeuslain
muutos syksyllä
eduskuntaan
s. 38

Journalistinaisten määrä
kasvaa vauhdilla. Muuttaako
se journalismia tai työelämää?
Kolmen sukupolven
journalistinaiset kertovat. **14**

KUVA: JUUSO WESTERLUND

Fotograferna blir färre trots att bilderna blir fler

s.30

Digi valtaa alaa oppikirjapuoletta. Kustannusalan työntekijöiden määrä lisääntyi.

s.26

Maria Pettersson ● Twitter: mariapetterssOn
maria.pettersson@journalistiliitto.fi

Rahasta vaikeneminen hyödyttää vain työnantajaa

Kuinka moni perheesi ulkopuolinen tietää, paljonko saat palkkaa? Kuinka monen kollegan palkan tiedät, edes suunnilleen?

Toimittaja **Roosa Savo** kirjoittaa tässä lehdessä (s. 28) siitä, miten hankalassa asemassa alalle tuleva tänä päivänä on. Uusi tulokas on altavastaaja. Hän ei tiedä, millaisia palkkioita tai kuinka paljon palkkaa on sopivaa pyytää. Työsuhde-eduista hän ei ole ehkä kuulutkaan.

Valitettavasti tilanne on monien alalla pidempään olleiden kohdalla sama. Kun rahasta ei puhuta, tulee työntekijä helposti pyytäneeksi liian vähän.

Tilanne hyödyttää vain työnantajaa. Ani harva tarjoutuu maksamaan enempää kuin pyydetyn palkan tai palkkion. Kärsijänä on ensisijaisesti ammattilainen, joka työskentelee liian pienellä palkalla. Aikanaan asiasta kärsivät kaikki freelancerit ja työntekijät, sillä näin

palkkioita ja palkkoja voi hitaasti hinata alaspäin.

Freelancereiden, työntekijöiden ja Journalistiliiton on vaadittava isompia palkkoja ja palkkioita.

Kaikki alkaa kuitenkin siitä, että rahasta puhutaan. Tiedon palkoista ja palkkioista pitää kulkea. On kysyttävä ja kerrottava rohkeasti, kuinka paljon jostakin artikkelista maksettiin, kuinka paljon rahaa tuli yhdestä podcast-jaksoista tai mikä oli jonkin tilaisuuden puhujapalkkio. Ja tietysti se vaikein kysymys – kuinka paljon saat palkkaa?

JO LAKI MÄÄRÄÄ puhumaan palkoista.

Yt-lain mukaan työnantajan on annettava henkilöstön edustajille kerran vuodessa tiedot henkilöstöryhmien palkoista, pyydettyä myös ammattiryhmittäin. Näin esimerkiksi toimittaja tai valokuvaaja voi verrata omaa palkkaansa siihen, mitä muut samassa hom-

KUVA: SAKARI PIIPPO

Jos omalla työpaikallasi ei ole kartoitettu palkkoja tai annettu tietoja ammattiryhmien palkoista, vaadi sitä heti.

massa samalla työpaikalla työskentelevät tie-
naavat.

Tasa-arvolaki puolestaan määrää, että jos
työntekijöitä on enemmän kuin 30, on työpai-
kalla tehtävä vähintään joka toinen vuosi selvi-
tys siitä, miten miehet ja naiset sijoittuvat eri
tehtäviin. On myös tehtävä palkkakartoitus,
josta käyvät ilmi naisten ja miesten tehtävien
palkat ja palkkaerot. Jos käy ilmi, että suku-
puolten välillä on perusteeton palkkaero, asia
pitää korjata. Erikseen voidaan sopia, että palk-
kakartoitus tehdään vain joka kolmas vuosi.
Monissa työpaikoissa sellaista ei kuitenkaan
ole tehty koskaan.

Jos omalla työpaikallasi ei ole kartoitettu
palkkoja tai annettu tietoja ammattiryhmien
palkoista, vaadi sitä heti. Moni on hämmästy-
nyt saadessaan ensi kertaa käsiinsä omaa työ-
paikkaansa koskevan vertailun. Valitettavasti
yllätys ei aina ole miellyttävä. Moni, eritoten
nainen, on kauhuksaan huomannut tehneensä

20 vuotta työtä pienemmällä palkalla kuin
samoissa tehtävissä oleva kollegansa. Voittaja
on jälleen ollut työnantaja, joka on voinut sääs-
tää sen ansiosta, etteivät työntekijät kehtaa pu-
hua palkoista.

Kannattaa myös katsoa Journalistiliiton työ-
markkinatutkimuksen tietoja. Niistä selviää,
paljonko ikäisesi, samanlaisessa ja -kokoisessa
työpaikassa, samalla maantieteellisellä alueella
ja samoissa työtehtävissä työskentelevä kollega
keskimäärin tienaa. Jos oma palkkasi on mer-
kittävästi pienempi, kaikki ei välttämättä ole
kohdillaan.

Meidän pitää kertoa toisillemme ja eritoten
alan uusille tulokkaille, kuinka paljon rahaa
olemme pyytäneet ja saaneet. Jos erot ovat isot ja
oma palkka tai palkkio tuntuu kollegoihin ver-
rattuna hyvin pieneltä tai suurelta, sitä ei pidä
hävetä. Häpeä on työnantajan, ei työntekijän.

Rahasta vaikeneminen varmistaa, ettei sitä
ainakaan tule lisää. ●

KUVA: JUSSI VIERIMAA

Freen pitää laskuttaa 4 300 euroa, jotta saisi tililleen 2 000 euroa.

s.12

Kannen/Takakannen kuvat: Maiju Pohjanheimo
ja Aleks Poutanen, Emmi Nieminen, kuvitus

JOURNALISTI

Suomen Journalistiliiton
ammattilehti 97. vuosikerta
19.8.2021

VASTAAVA PÄÄTOIMITTAJA /
ANSVARIG CHEFREDAKTÖR
Maria Pettersson 045 675 7401

TOIMITUSSIHTEERI /
REDAKTIONSEKRETERARE
Manu Marttinen 050 310 3036

TOIMITTAJAT / REPORTRAR
Nina Erho 050 379 8155
Marja Honkonen 050 379 9108

ULKOASU / LAYOUT
Heli Saarela 050 470 0016

SÄHKÖPOSTIT
etunimi.sukunimi@journalistiliitto.fi
fornamn.slaktnamn@journalistiliitto.fi

VERKKOLEHTI
www.journalisti.fi

TILAUKSET / BESTÄLLNINGAR
Jaicom Oy 03 4246 5383
journalisti@jaicom.com

PAINO / TRYCKERI
I-print Oy, Seinäjoki
ISSN 1236-3596 (painettu/tryckt)
1458-4271 (verkko/nät)

JULKAISIJA / UTGIVARE
Suomen Journalistiliitto
Finlands Journalistförbund
09 612 2330, faksi 09 640 361
PL 50, 00531 Helsinki

SEURAAVA JOURNALISTI 7 / 2021
ILMESTYY 16.9., AINEISTO 8.9.

ILMOITUSMYynti:
www.journalisti.fi > ilmoittajille
044 755 5002

Työntekijöille pitää jakaa osakkeita – ei lomautuksia, kirjoittaa Manu Marttinen

Manu Marttinen, teksti ● Aapo Huhta, kuva

MANU MARTTINEN

- 49-vuotias Journalistin toimitussihteeri.
- Yhteiskuntatieteiden maisteri Tampereen yliopistosta 1999.
- Työskennellyt Journalistissa vuodesta 2009 ja aiemmin muun muassa toimitussihteerinä ja uutistuottajana Taloussanomissa ja Nelosen talous-utisissa.

Sanomalehti *Keskisuomalainen* uutisoi huhtikuussa emokonsernin tehneen viime vuonna huipputuloksen.

”Historiallisen suuri voitto mahdollistaa osakekohtaisen osingon korottamisen 25 sentillä yhteen euroon.”

Myös Sanoma kertoi viime keväänä osinkopotin kasvusta, vaikka yhtiön tulos painui pakkaselle. PunaMusta Media puolestaan pienensi osinkoaan viime vuodesta, mutta jakoi silti omistajilleen pari miljoonaa euroa.

Samaan aikaan kun mediatalot jakavat vuodesta toiseen omistajilleen reippaita osinkoja, monet niistä jakavat työntekijöilleen lähinnä potkuja, lomautuksia ja niukkuutta.

Osingonjako nostattaa työntekijöiden keskuudessa usein raivokkaan reaktion. Tämänkin lehden palstoilla on usein esitetty vaatimus, että mediatalojen pitäisi jättää osingot maksamatta ja sijoittaa rahat työntekijöiden hyvinvointiin ja journalismin kehittämiseen.

Vaatimus on oikeutettu, mutta niin ei tule tapahtumaan. Ilman osingonmaksua omistajat vetäisivät rahansa pois firmasta ja toiminta loppuisi siihen.

Kannattaisiko työntekijöiden siis vaihtaa vaatimustaan? Sen sijaan, että vaadimme joka vuosi osingonjaon lopettamista, meidän tulee vaatia pääsyä osingon saajiksi.

MONILLA ALOILLA yhtiön osakkeiden omistaminen on yleinen keino sitouttaa työntekijöitä. Tunnetuin esimerkki lienee peliyhtiö Supercell, jonka kaikki työntekijät omistavat yritystä joko optioiden tai osakkeiden kautta.

Media-alalla tähän ei ole ollut tarvetta, koska journalismin tekijät ovat perinteisesti sitoutuneet työhönsä muutenkin.

Mediakonserni Keskisuomalaisen toimitusjohtaja, yhtiön suurin omistaja ja media-alan yrityksiä edustavan Medialiiton hallituksen puheenjohtaja **Vesa-Pekka Kangaskorpi** on asemansa takia pohtinut omistajan ja työntekijän välistä suhdetta pitkään ja perusteellisesti.

Hän pitää ajatusta työntekijöiden omistajuudesta harvinaisen arvokkaan, joskin vaikeasti toteutettavana ideana.

Kangaskorpi muistuttaa, että kovin isoa osuutta yhtiön osakkeista ei olisi mahdollista jakaa työntekijöille, joten kovin suurta rahapottia ei olisi luvassa. Kyse olisi enemmän vastakkainasettelun lopettamisesta sitouttamalla työntekijöitä entistä enemmän firman yhteisiin tavoitteisiin, Kangaskorpi sanoo taustakeskustelussa.

Työntekijät saavat jo nyt melko ison siivun firman tuloista. Esimerkiksi Keskisuomalainen konsernin työntekijät saivat viime vuonna palkkoina noin 100 miljoonaa euroa ja omistajille jaettiin osinkoina noin 10 miljoonaa euroa.

YHTIÖN OSAKKEIDEN ANTAMINEN tai myyminen yhtiön työntekijöille suunnatulla osakeannilla ei ole teknisesti eikä muutenkaan yksinkertainen asia.

Järjestely on silti mahdollista toteuttaa, jos siihen on tahtoa. Se on toteutettavissa, olipa kyse pörssiyhtiöstä tai listaamattomasta yhtiöstä.

Kyse on tahdosta ja valinnoista. Mediatyhtiöiden omistajat voisivat ottaa työntekijät samalle puolelle ja lopettaa vastakkainasettelun, joka syntyy usein, kun yhtiön voitonjaon hetki koittaa.

Myös ay-liike voi pohtia omaa suhtautumistaan. Ammattiliitot ovat joskus takavuosina vastustaneet ajatusta työntekijöiden omistuksista, koska liitot eivät saa pääomatuloista jäsenmaksuja. Kielteisen suhtautumisen taustalla on ollut myös huoli siitä, että jos työntekijän ansiot sidotaan yhtiön tulokseen, työntekijän toimeentulo vaarantuisi yhtiön tuloksen heikentyessä.

Ajattelutavassa unohtuu, että palkansaajalle on yhden tekevää, mistä raha tulee – rahassa ei lue, onko se tehty työllä vai pääomalla.

USKOTTAVAN MEDIAN tärkeä ominaisuus on taloudellinen riippumattomuus, mikä takaa myös journalistisen riippumattomuuden. Vastaavasti uskottava journalismi edellyttää, että taloissa ovat parhaat mahdolliset osaajat.

Työnantaja, anna työntekijöille lomautusten sijaan osakkeita. Mahdollisuus saada osa yhtiön voitoista sitouttaa ja motivoi journalisteja pysymään media-alalla ja tuottamaan kaikille mediatalojen omistajille voittoja myös tulevaisuudessa. ●

Turun Sanomien urheilutoimittaja Harri Ahola on päässyt korona-aikana järjestettyihin peleihin sisään poikkeuksetta. Kaikkiaan lehden urheilujournalismissa on vähennetty otteluiden ja kilpailujen kertaamista. Ahola kuvattiin Kupittaaan jalkapallostadionilla.

Toimitustyö pyörii, yhteydenpito haastateltaviin kärsii – miten korona on muuttanut journalismin tekemistä?

Nina Erho, teksti • Jussi Vierimaa, kuva

32 000

Mitä freelancer voi tehdä, jos työn tilaaja ei maksa palkkiota sovituksi? Ensin tietenkin muistuttaa ja neuvotella, mutta jollei se auta, liiton juristien yhteydenotto yleensä auttaa. Viime vuonna liitto auttoi perimään freelancejäsenille kuuluvia maksamatta jääneitä palkkioita yli 32 000 euroa.

Turun Sanomien päätoimittaja sai sakot syrjinnästä – Ylen tuottajaa vastaan nostetut syytteet kaatuivat. Lue lisää: journalisti.fi

Korona muutti journalistien työtapoja, työympäristöä ja juttuaiheita. Etätöissä toimitusten prosessit virtaviivaistuivat ja työmatkoista vapautui arkeen aikaa. Yhteydenpito haastateltaviin ja tietolähteisiin vaikeutui, mikä on riski juttujen sisällöille.

Yhtä asiaa korona ei kuitenkaan muuttanut.

"Olennaisen tiedon etsiminen, prosessointi ja julkaiseminen ovat journalismin perimmäisiä tehtäviä, joita yksi pandemia ei järkytä", sanoo *Turun Sanomien* urheilutoimittaja **Harri Ahola**.

Korona-ajan alettua poliitikot ryhtyivät pitämään etäinfoja ja media striimaamaan niitä.

"Etätiedotustilaisuudet ovat väkisin klinisiä. Poliitiikan journalismin puolesta toivon, että useimmat korona-ajan käytännöt eivät jäisi pysyviksi. Olisi terveellistä päästä normaalimpaan toimitamiseen, jossa toimittajien ja poliitikkojen kohtaamiseen eduskunnan käytävillä ja tiedotustilaisuuksissa kuuluu tietynlainen jännite. Myös taustatilaisuudet ovat tärkeitä", sanoo *Ilta-Sanomien* politiikan toimittaja **Olli Waris**.

VIISI JOURNALISTIA ARVIOI Journalistin pyynnöstä, miten korona on muuttanut journalismia ja sen tekemistä ja mitkä korona-ajan käytännöistä jäävät pysyviksi.

Korona-aikana ministerit ovat Wariksen mukaan olleet tavoitettavissa pääsääntöisesti etätiedotustilaisuuksissa tai pikaisesti Säätytalon edustalla, missä kommentteja on antanut lähinnä pääministeri **Sanna Marin** (sd.). Etätilaisuuksissa ei voi kovin luontevasti esittää jatkokysymyksiä.

MTV Uutisten toimituspäällikkö **Mona Haapsaari** arvioi, että tiedotusvälineet tarjoavat ovillejä sekä pitkiä, suoria lähetyksiä tiedotustilaisuuksista myös jatkossa.

"Rinnalle on tärkeää saada tiivistys infon tärkeimmistä asioista, mutta nopeasti myös vaihtoehtoinen tai vastapuolen näkemys. Korona-ajan alussa valtakunnalliset mediat muuttuivat pitkälti viranomaisten tiedotuskanaviksi. Journalistinen kriittisyys viranomaisten ja päättäjien toimia kohtaan nousi selvemmin esille vasta ensimmäisen koronavuoden loppupuolella."

AVUN JA APU TERVEYDEN tuottaja **Milka Sauvala** on tehnyt kasvokkain sen, minkä pystyy. Huolellisella suunnittelulla onnistuivat esimerkiksi reportaasikeikat lastenkodissa ja vanhusten palveluasumisen yksikössä viime syksynä ja talvena.

"Pidimme turvavälejä, käytimme maskeja ja teimme haastatteluja ulkona. Kun koronatilanne paheni ja hallitus pohti liikkumisrajoituksia, yksi keikka siirtyi, mutta toteutui myöhemmin."

Teams-haastatteluissa Sauvalaa häiritsee läsnäolon tunteen puuttuminen, ja puhelimesta ympäristön havainnointikin puuttuu. Toisaalta haastateltava saattaa puhua avoimemmin oman kotinsa rauhassa, ja videohaastattelu onnistuu välimatkoista riippumatta.

Kuvajournalistin on mentävä paikan päälle aina, paitsi jos tilaukset loppuvat, kuten kävi Pohjois-Suomessa työskentelevälle freelancekuvaajalle **Otto Pontolle** ensimmäisenä koronakeväänä. Sitteen hän pääsi *Kittilälehteen* töihin.

"Oli kiinnostava paikallislehtikesä, kun ei ollut mitään tapahtumia – vain lehden omia aiheita."

Sittemmin kuvatilauksia on tullut, mutta Ponto on työskennellyt aiempaa useammin yksin ja myös kirjoittanut juttuja. Jos toimittaja tekee juttua etänä, Ponto auttaa kertomalla havaintojaan kuvauskeikalta.

"Korona-aikana matkailukeikkoja on ollut tavalistakin enemmän, kun ala on ollut poikkeustilassa. Nyt on hyvä muistaa tehdä muutakin", Ponto sanoo.

AVUSSA RYHDYTTIIN ETÄAIKANA oikolukemaan sivut printtien sijaan koneelta. Virheet eivät ole lisääntyneet, joten voi olla, että käytäntö jatkuu työmuodosta riippumatta, Milka Sauvala sanoo.

Mona Haapsaari on huomannut työtapojen ja toimituksen yhtenäistyvän, kun kaikki ovat työskennelleet korona-aiheen parissa etsien eri alustoille eri näkökulmia. Toisaalta tärkeää on ollut etsiä tietoisesti myös muita, omia aiheita.

Urheilusivuilta katosivat keväällä 2020 ottelujutut. Harri Aholan näkökulmasta korona ei kuitenkaan ole ollut täydellinen murros, vaan otteluiden ja kilpailujen kertaaminen oli muutoinkin vähenemässä urheilujournalismissa.

Kaikki toimitusten vastaajat ennustavat etätöön pysyvää lisääntymistä. Silti kasvokkaisella kohtamisella myös työkavereiden kanssa on arvonsa.

"Asioita voi pyörittää, vaikka kaikki istuvat omassa keittiössään, mutta uuden luominen, kehittäminen ja työyhteisön tiedon hyödyntäminen kärsivät", Harri Ahola sanoo.

Pääluottamushenkilönä hän tietää *Turun Sanomien* toimituksen enemmistön kokevan etätöön myönteisenä.

"Haaste on saada käytännöt reiluiksi ja välttää kuormituksen kasvu ja yksin jäämisen tunne." ●

"Oli kiinnostava paikallislehtikesä, kun ei ollut mitään tapahtumia – vain lehden omia aiheita."

Otto Ponto, valokuvaaja

"En koe, että olemme sensuroineet mitään vaan käyttäneet journalistista harkintaa."

Helsingin Sanomien päätoimittaja Anu Ubaid Journalistin haastattelussa, journalisti.fi

Nauhurit tarjottimella, haastattelualueille pääsyli-put – koronarajoitukset toivat olympiajuttujen tekemiseen hupaisiakin piirteitä. Lue lisää: journalisti.fi

Journalistin verkkosivut uudistuivat

Marja Honkonen, teksti ● Heli Saarela, kuva

Uudistettu verkkolehti palvelee aiempaa paremmin mobiilikäyttäjiä.

Mikä muuttuu?

Suurin osa *Journalistin* lukijoista käyttää verkkolehteä älypuhelimella. Siksi sivusto uudistetaan palvelemaan aiempaa paremmin mobiilikäyttäjiä. Myös juttujen julkaisurytmi muuttuu ja uudistettua etusivua päivitetään aiempaa tiheämmin. Samalla verkkolehden ulkoasu päivittyy jo aiemmin uudistuneen printtilehden mukaiseksi. Lisäksi sivustolla on muun muassa siirrytty kokonaan uuteen ohjelmistoon.

Miksi?

"*Journalistin* verkkosivujen pitää olla modernit ja mahdollistaa monenlaisten juttujen julkaisu", *Journalistin* päätoimittaja Maria Pettersson sanoo.

"Vanhat olivat jo vähän aikansa eläneet. Uudet ovat miellyttävämmät sekä lukijalle että tekijälle ja muutenkin kaikin puolin paremmat."

Edellisen kerran *Journalistin* verkkosivut uudistettiin vuonna 2014. Sivustolle on tehty pieniä päivityksiä vuosittain.

Pääsenkö lukemaan kaikki paperilehden jutut myös verkossa?

Journalistin näköislehti ilmestyy verkossa samana päivänä kuin paperilehti. Printin juttujen verkkoversioita julkaisemme kuitenkin jatkossa rytmiteysti.

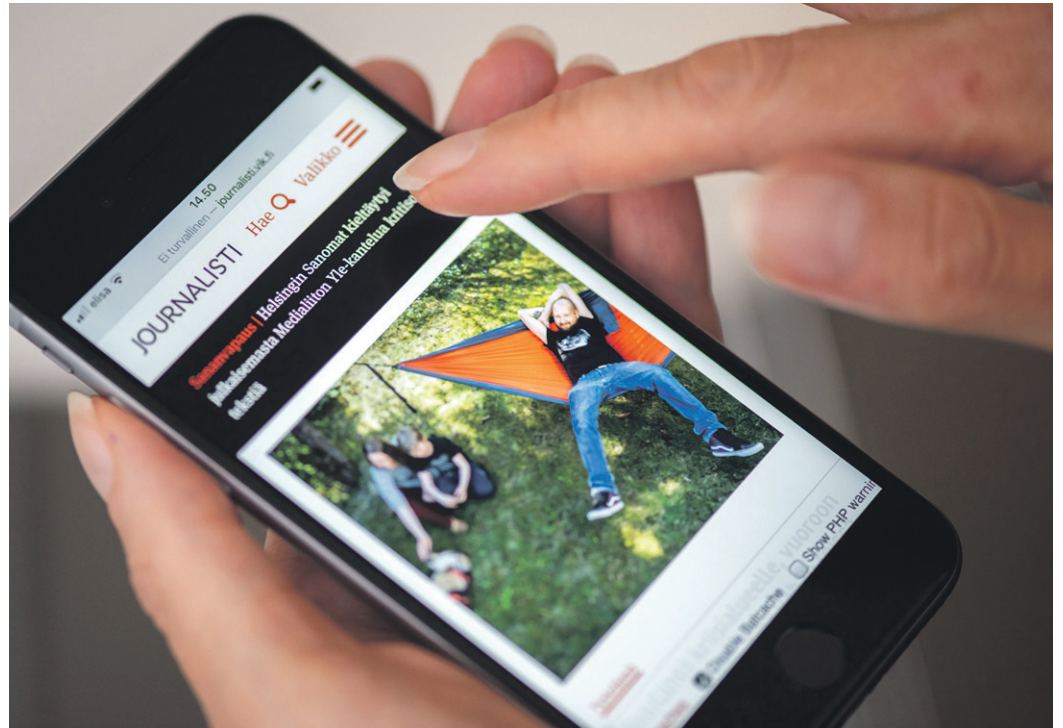
Onko verkossa muutakin kuin printtilehden juttuja?

Kyllä. Julkaisemme verkossa säännöllisesti uutisia, ajankohtaisjuttuja ja näkökulmatekstejä, jotka eivät ilmesty paperilehdessä. Verkkolehden voi tarjota myös esimerkiksi mielipidekirjoituksia.

Säilyvätkö vanhat jutut tallessa?

Kyllä. *Journalistin* verkkosivuilla vuosina 2014–2021 julkaistut jutut muuttivat uudelle sivustolle. Ne löydät arkistosta tai haun avulla. Sivustolta löydät myös linkin vanhaan verkkoarkistoon, jossa ovat jutut vuosilta 2008–2013.

Kaikki vanhat url-osoitteet eivät kuitenkaan enää toimi. Jos et löydä etsimääsi, kokeile hakua – ja ilmoita meille rikkinäisestä linkistä.

Journalistin verkkosivujen ilme päivittyy jo aiemmin uudistuneen printtilehden mukaiseksi. Kuvassa on kehityssivusto, josta puuttuivat enää viime viilaukset.

Journalistin verkkolehdestä vuosina 2014–2021 julkaistut sisällöt muuttivat uudelle alustalle. Niitä voi selata esimerkiksi lehtiarkistossa tai haun avulla. Näköislehti ilmestyy jatkossakin samana päivänä kuin printtilehti.

Mitä muuta sivuilla on?

Sivuston kautta löydät muun muassa ohjeet osoitetietojesi päivittämiseen, mielipidetekstien ja muistokirjoitusten kirjoittamiseen, juttujen tarjoamiseen ja laskutukseen. Sivustolla on myös palautelomake, jonka kautta voit lähettää esimerkiksi juttuvinkin nimettömänä.

Journalisti on myös mainio paikka mainostaa media-alan ammattilaisille ja muille alasta kiinnostuneille. Ohjeet sekä lehden että verkkosivujen ilmoitusten ostamisesta löytyvät verkkosivuilta.

Tuliko hyvät?

Kerro sinä. Keräämme tämän syksyn aikana käyttäjiltä palautetta, jonka avulla voimme kehittää sivustoa entisestään. Palautetta voit lähettää osoitteeseen journalisti@journalistiliitto.fi tai verkkosivujen palautelomakkeen kautta. ●

Tutustu uusiin sivuihin osoitteessa journalisti.fi.

NIMITYSUUTISIA JOURNALISTILIITON TOIMISTOSSA

Journalistiliiton toimistossa aloittaa uusia työntekijöitä. **Jaana Mäki** aloitti kesäkuussa jäsenasiainhoitajana **Sara Väinölän** seuraajana. Hänen tehtäviinsä kuuluvat jäsenrekisterin hoitaminen ja kehittäminen sekä jäsenten palvelu jäsenyyteen, jäsenmaksuihin

ja jäsenkorttisovellukseen liittyvissä asioissa.

Liiton kansainvälisten asioiden asiantuntijana aloittaa elokuun lopussa **Salla Nazarenko**. Työhön kuuluvat myös viestintäpolitiikan seuranta sekä journalismin etiikkaan liittyvät kysymykset. Naza-

renkolla on pitkä työkokemus viestinnän ja journalismin tekemisestä, kehittämisestä ja tutkimisesta. Tehtävää hoitanut **Juha Rekola** jää eläkkeelle.

Manu Martinen

Medialta puuttuu tahto uutisoida ilmastokriisistä sen vaatimalla vakavuudella

Golf-virta saattaa hidastua. *The Guardianista* lainattu uutinen levisi elokuussa muun muassa Yleen ja maakuntalehtiin kuolleen silakan mitaisena STT:n sähkönenä, johon oli haastateltu yhtä professoria.

Jutun pihvi oli se, että koko uhka on ”ajatusleikin tasolla” ja tuskinpa ainakaan Suomelle on tiedossa mitään vakavaa.

Kyseessä oli tavanomainen ilmastokriisiuutinen. Tyypillisesti suomalaisviestimet referoivat ne ulkomaisista lehdistä, liittäivät perään ehkä Suomi-aiheisen hännän ja hautaavat ne sitten tiedepalstoille.

Miettikää, jos koronauutisointia olisi hoidettu näin.

Olisimme pian kaksi vuotta eläneet maailmassa, jossa maapallolla liikuskelee ähräkkä nuha, joka onneksi on aika laimea Suomessa. Rokote voi olla hyvä juttu, tosin se on aika kallis ja syö tosi paljon verorahoja kivoista jutuista kuten kesämökkien remonttivähennyksistä.

Koronadenialistit kutsutaan väittelemään alialisissa artikkeleissa lääkäreiden ja tutkijoiden kanssa. Suomi voi tienata nuhalla ison kasan rahaa brändäämällä Lapin erämaat koronavapaaksi lomakohteeksi ja innovoimalla äppejä, joilla voi saunoa etänä yhdessä! Suomi selviää ja rikastuu, koska olemme niin hyviä kaikessa ja turvassa täällä kaukana pohjolassa.

Onneksi media oli koronan kanssa parempi. Se piti kansalaiset tehokkaasti informoituna kansainvälisten koronastrategioiden uusimmista käänteistä ja tiedeyhteisön viesteistä. Hallituksen ja viranomaisten linjaukset perattiin tiheällä kamalla.

Siksi monta mittaluokkaa vakavamman ilmastokriisin uutisoinnin vaihteleva taso, näkökulmien laiskuus ja uutistuotannon velttous ällistytävät. Selvästi media pystyy vastuulliseen kriisiuutisointiin, jos haluaa. Ilmaston kohdalla ei halua.

TOIMITUKSISSA ARVELLAAN, että tavalliset suomalaiset ovat niin yksinkertaista porukkaa, että ilmastouutisoinnissa on paras pysyä arjen tasolla ja välttää paniikkia. Etteivät juntit nyt vain suutu tai pelästy.

Suomalaiset ovat kuitenkin fiksuja. *Helsingin Sanomien* toimittaja **Anna-Stina Nykänen** kävi kysymässä maakuntien Suomessa, miten tavallinen

kansa suhtautuu ilmastonmuutokseen. Kansalaiset, joita media niin kovasti haluaa suojella ikäviltä tunteilta, ovat tosi hyvin kartalla. Niemissä ja notkelmissa ei ole epäselvyyttä siitä, miten vakavasta tilanteesta on kyse, ja siksi jokainen yrittää omalta osaltaan tehdä edes pieniä ilmastotekoja.

He ovat tavallisia ihmisiä, joiden ääni ei kuulu kauas.

Tavallisen nakin vaihtaminen soijanakkiin ei välttämättä kirpaise sirpoja ja perttejä niin paljon kuin mediaväki mielessään maalailee.

Vaikka Twitterissä nimimerkki VainLihaaJaBensaa ilmoittaa vastustavansa nyhtökauraa, saat-
taa mökin mummo tehdä nyhtökaurakastiketta ilman suuria vihan tai rakkauden tunteita. Tavallinen lahtelainen voi jättää Bangladeshissa valmistetut alepyyhkeet hyllyyn, vaikka niitä saisi kolme kahden hinnalla – ilman että soittaa siitä toimitukseen.

SITRA JULKISTI MUUTAMA vuosi sitten laskurin, jolla kuka tahansa pystyi mittaamaan henkilökohtaisen hiilijalanjälkensä. Koulutettu, hyvin toimeentuleva urbaani keskiluokka, johon valtaosa toimittajista kuuluu, klikkasi laskuriin elämänsä peruspuitteet.

Loma-asunto, kodin neliömetrimäärä, auto, lomalennot. Yksikin näistä muuttujista saattoi paikata kivan ihmisen maapallon törkeimpien saastuttajien joukkoon.

Sosiaalinen media täyttyi järkytysteestä päivitelystä ja epäuskosta. Miten niin kuulun Suomen saastuttavimpaan kolmannekseen. Minähän lajitelen biojätteeni. Laskurissa on virhe!

Anna-Stina Nykäsen haastattelemat tavan ihmiset pienine toiveineen eivät ehkä lopulta kuulu samaan veneeseen kaupunkien mediaväen kanssa.

Sitten ovat kansalaiset, joita poliitikkojen ja median hyssyttely ei miellytä. He istuvat kaduilla ja sotkevat paikkoja Sanomatalossa. Fiksu toimittaja twiittaa, että hieman tuovat mieleen jotkut terroristit jossakin muualla. Vastuutonta poliisin resurssien haaskaamista ja liikennekin kärsii.

Ilmastohätätilaa pehmentelevä ja siihen laiskan defensiivisesti suhtautuva mediaväki taitaa sittenkin suojella eniten omia tunteitaan.

Löytyisiköhän kahvihuoneesta vielä sitä makoi-
saa unipullaa? ●

Jukka Holmberg, 55

- Media-alan yritysten edunvalvontajärjestön Medialiiton toimitusjohtaja vuodesta 2016.
- Uutismedian liiton (aiemmin Sanomalehtien liitto) liittojohtaja vuodesta 2011.
- Toiminut myös Suomen Lehdistön päätoimittajana ja johtajana Sanomalehtien liitossa.
- Salon Seudun Sanomien päätoimittaja 2009–2011.
- Työskennellyt aiemmin muun muassa politiikan ja talouden toimittajana. Aloitti toimittajan työt 1986 Keski-suomalaisessa.
- Toiminut luottamustehtävissä tai edustajana yli 20 media-alan yhdistyksessä tai organisaatiossa.
- Filosofian tohtori, Jyväskylän yliopisto 2004.
- Harrastaa jääkiekkoa, kuntosalia, sauvakävelyä, penkkiurheilua, lukemista ja median seuraamista.

Medialiiton toimitusjohtaja ilmahyökkäyksen kohteena. Sekuntia myöhemmin jäätelö oli jo rinnoilla.

Toivot, että Ylestä jäisi jäljelle vain Merisää, Jukka Holmberg

Medialiiton toimitusjohtaja Jukka Holmberg haluaa pienentää Yleisradiota ja ihmettelee, miksi Ylellä on kolumnisteja.

Manu Marttinen, teksti • Juuso Westerlund, kuva

Johtamasi Medialiitto kanteli Ylestä Euroopan komissiolle. Tykkäät Ylen palveluista, mutta työsi puolesta sinun on pakko pyrkiä heikentämään niitä.

Pidän Yleisradion laadukkaista televisio- ja radio-ohjelmista, mutta vielä enemmän nautin laadukkaista lehti- ja digitaalisista jutuista digissä tai printissä. Molempia tarvitaan.

Luet mielelläsi Ylen kolumnistien kirjoituksia, mutta et koskaan kuuntele niiden ääniversioita.

En seuraa Ylen kolumnisteja missään muodossa. Miettii oikeastaan, että miksi Ylellä edes on kolumnisteja.

Ylen heikentäminen ei tuo kaupalliselle medialle lisätuloja, mutta mediapomot eivät ole keksineet muutakaan.

Meidän agendallamme on paljon muitakin keinoja pitää suomalainen media elinvoimaisena. Monipuolinen media on välttämätöntä demokratialle.

Ilahduit kovasti, kun Sanomakin kanteli Ylen asemasta EU-komissiolle.

Oikeusvaltiossa toiminnan juridinen oikeellisuus on aina hyvä selvittää, etenkin kun toimintaan käytetään yhteisiä julkisia varoja. Tämä on puhtaasti juridinen kysymys, ja onneksi on tahoja, jotka selvittävät asian.

Aiotte jatkaa kanteluja, kunnes Ylestä on jäljellä enää Muistojen bulevardit ja Merisää.

Kunhan niitä ei paineta paperille ja jaeta joka kotiin ilmaiseksi.

Monet riippumattomat tutkimukset osoittavat, että Yleisradion ei voida sanoa vievän yleisöä kaupalliselta medialta. Ne kaikki ovat epäluotettavia tutkimuksia.

Oma luotettava tutkimuksemme osoittaa juuri päinvastaisesta: Ylen ilmainen verkkolehti on kuluttajille sanomalehden verkkolehden korvaava tuote. Saman tuntevat lehtien kustantajat arkipäivässään.

Et kuulemma koskaan menetä malttiasi. Oikeasti ihmiset eivät vain huomaa sinun olevan raivon partaalla.

Kuka kumma tällaista on mennyt kertomaan?! Paljastahan lähteesi tai huolehdi, että et enää ikinä pääse kirjoittamaan yhtään juttua mihinkään!

Mottosi on "kiltteys ei ole pehmeyttä". Hoet sitä itsellesi

aina, kun menet neuvottelemaan lehdistön työehdoista.

Meillä onneksi työmarkkinoiden asiantuntijat ja kustantajien edustajat hoitavat työehtoneuvottelut, minä kovistelen vain taustalla.

Olet päätnyt vuosien varrella huomattavan moneen luottamustehtävään vain siksi, ettet osaa sanoa ei.

Vastaan tähänkin myöntävästi. Oikeasti olen kehittynyt huomattavasti ein sanomisessa. Toki jos luottamusta löytyy, aina voin harkita.

Suomeen ei tule pysyvää mediatukea, koska Medialiitto on niin huono lobbaamaan.

Onneksi Journalistiliitto on ollut vahvasti mukana, niin olemme saaneet asiaa edes vähän edistettyä. Suora tuki on vain yksi keino tukea median elinvoimaisuutta. Journalismin riippumattomuus on arvo, josta ei voi tinkiä.

Aiot äristä ja lyödä nyrkkiä pöytään, jos poliitikkojen asenne median tukemiseen ei muutu.

Suurin osa poliitikoista ymmärtää luotettavan journalismin merkityksen. Asenne on oikeansuuntainen, mutta päätökset puuttuvat vielä.

Uutismedian liiton piirissä nahisteltiin pitkään termien "paikallislehti" ja "kaupunkilehti" käytöstä. Tätä on median edunvalvontatyö parhaimmillaan.

Kyllä! Termien pitää olla kunnossa, että tiedetään mistä puhutaan ja keitä edustetaan. Liiton jäsenet ovat nyt su-lassa sovussa uutismedioita.

Päätoimittaja-aikoinasi Salossa sinulla oli tapana kysyä toimittajalta, että "mitä itse ajattelet asiasta". Se on paras tapa johtaa, jos itse on ihan pihalla.

Mitä mieltä itse olet tästä kysymyksestä?

Harrastat jääkiekkoa. Haluaisit tehdä maalin ja saada nimesi lehteen.

Ensimmäisen tavoitteen olen jo saavuttanut – ei kautta ilman maalia. "Lapa jäähän ja nimi lehteen" on edelleen toimiva slogan kaukalossa, mutta se on myös hyvä elämänohje: pitää itse mennä maalipaikoille ja tehdä asiat oikein, että voi saada tuloksia. ●

Tämän verran freelancerille jää kuukauden tuloista käteen

Toiminimiyritystä Rosanna Marila avaa huhtikuun tulonsa ja menonsa. Hän laskutti töistään kuukauden aikana 4 370 euroa ja nosti siitä itselleen 2 000 euroa.

Anna-Sofia Nieminen, teksti • Johanna Sarajärvi, grafiikka

Rosanna Marila on toiminimiyritystä, joka tekee journalismin lisäksi esimerkiksi koulutuksia ja sisältömarkkinointia. Hänen asiakkaitaan ovat muun muassa Anna, ET, Matka, Pirkka ja Tehy-lehti. Marila asuu aviomiehensä ja kahden lapsensa kanssa Helsingissä.

Toiminimiyritystä ei maksa itselleen palkkaa, vaan tekee yrityksen tililtä nostoja. Marilan mukaan huhtikuun 2 000 euron nosto on hänellä keskitasoa. Huhtikuun 4 370 euron laskutuksesta yli puolet meni siis kuluihin, veroihin ja kesälomaan varautumiseen. Kuluja voi vähentää verotuksessa.

TULOT

HUHTIKUUN LASKUTUS: 4 370 €

Sisältää:
Kaksi reportaasia
Kaksi pitkää henkilökuvaa
Kaksi aukeaman juttua

Juttujen kirjoittamisen lisäksi Marila esimerkiksi kehitti stressin- ja ajanhallintakoulutusta, mutta saa siitä tuloja vasta myöhemmin. Hän aikoo jättää journalismin nykyistä vähemmälle ja lisätä muuta tekemistä, koska ei näe mahdollisuuksia kasvattaa tulojaan journalismin saralla.

Tulen toimeen, mutta kun on asuntolainat, lasten kulut ja muut, ei hirveästi ylimääräistä jää. Helpottaa, että minulla on puoliso, joka maksaa osansa."

Jos karusti sanotaan, journalismissa puhutaan satoista ja yritysmailmassa tonneista. Vaikka rakastan journalismia ja se on minun intohimoammattini, yrittäjänä myös raha kiinnostaa."

Noin 80 % tehdystä työstä voi laskuttaa

Marila käyttää noin päivän viikossa työhön, jota ei voi laskuttaa. Siihen kuuluvat esimerkiksi myynti, toiminnan kehittäminen ja hallinnolliset työt. Jos juttuprosessin aikana tulee yllätyksiä, niihin käytetystä ajasta pystyy harvoin laskuttamaan kunnolla.

Kuusi tehokasta työtuntia päivässä

Marila pyrkii siihen, että tekee kuusi tehokasta työtuntia päivässä ja pitää illat ja viikonloput vapaana. Taukoineen työpäivä voi kestää kahdeksan tuntia. Hän kieltäytyy tekemästä artikkeleita, joiden työmäärä on liian iso suhteessa palkkioon.

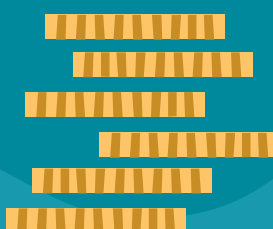

Minä olen kauhean kova kieltäytymään. Ajattelen, että kukaan muu ei minun puoliani pidä, jos en minä itse."

Journalistiliiton freelanceiden työmarkkinatutkimuksen mukaan vuonna 2018 freelanceiden keskimääräinen kokonais-laskutus oli

35 700 euroa

eli 2 975 euroa kuukaudessa.

HUHTIKUUN KULUT: 871 €

Yrittäjän eläkevakuutus	345 €
Työtilan vuokra	275 €
Tilitoimisto	75 €
Työhuoneen ja vakavan sairauden vakuutukset	42 €
Puhelinlasku	30 €
Omien nettisivujen ylläpito	25 €
Palaverien tarjoilut	25 €
Journalistiliiton jäsenmaksu	20 €
Netti	20 €
Zoom Pro -maksu	14 €

MENOT

Marila jakaa toisen yrittäjän kanssa työtilan, jossa on molemmille omat huoneet. Hän maksaa työtilan netin, toinen yrittäjä puolestaan sähkön. Koronan vuoksi palaverien tarjoiluihin meni huhtikuussa vain vähän rahaa. Marila maksoi yrittäjän eläkevakuutusta huhtikuussa 22 000 euron työtulon mukaan, ja hän saa aloittelevana yrittäjänä vakuutuksesta 22 prosentin alennuksen. Kuluissa ei ole huomioitu uusia työvälineitä, koulutuksia tai muita epäsuorallisia rahareikiä. Kulut ovat kuukausittain maksettavia tai laskennallisia osuuksia esimerkiksi vuosimaksusta.

HUHTIKUUSSA MAKSETTU ENNAKKOVERO: 717 €

Marila muuttaa ennakkooverojen määrää tuloarvionsa mukaan. Yrittäjän täytyy itse huolehtia verojen maksusta, tarvittaessa myös arvonlisäverotonta. Kirjoittavan toimittajan työ on arvonlisäverotonta, mutta esimerkiksi kouluttaminen on arvonlisäverollista.

Yrittäjän eläkevakuutus turvaa toimeentulon, jos yrittäjä esimerkiksi sairastuu tai jää eläkkeelle. Niin vakuutusmaksu kuin sosiaaliturvan ja eläkkeen suuruus määräytyvät työtulon perusteella. Työeläkeyhtiö vahvistaa työtulon yrittäjän oman arvion ja toiminnastaan antamien tietojen mukaan. Työtulo ei siis ole esimerkiksi yrityksen tulos, vaan yrittäjä voi vaikuttaa sen suuruuteen omalla arviollaan.

Työterveyshuollosta tulisi lisää kuluja

Marila ei ole hankkinut itselleen työterveyshuoltoa. Kolmen yrittäjävuotensa aikana hän on ollut tyytyväinen julkisen terveydenhuollon palveluihin.

Yrittäjä voi halutessaan ostaa työterveyshuollon, ja Kela korvaa osan kustannuksista. Työterveyshuoltoon sisältyvät palvelut ja niiden hinnat vaihtelevat. Journalistiliitto selvittää parhaillaan, voiko se tarjota jäsenetuna työterveyshuoltoa markkinoilla olevia ratkaisuja paremmilla ehdoilla.

Olen työtulon suuruudesta epävarma, koska kuukausilaskutukseni vaihtelee ja aiheesta kuulee monenlaisia neuvoja. Minulla ei ole järkevää vastausta, mikä työtulon pitäisi olla.

Esimerkiksi:

työtulo	sairauspäiväraha
22 000 € / vuosi →	noin 51 € / arkipäivä
30 000 € / vuosi →	noin 70 € / arkipäivä

HUHTIKUUSSA KESÄLOMAA VARTEN SIVUUN: 782 €

Tänä vuonna Marila pitää viiden viikon kesäloman. Lisäksi hän on vuoden aikana muutaman yksittäisen viikon vapaalla lastensa lomien mukaan. Jos yrittäjä lomaillee vuodessa esimerkiksi kaksi kuukautta, vuoden ansiot täytyy laskuttaa kymmenessä kuukaudessa.

En välttämättä säästä lomiin ihan joka kuukausi, mutta aina tulee joku yllättävä hankinta, johon rahaa menee. Jotain pitää pistää sivuun joka kuukausi."

Huhtikuussa käteen jää:

2 000 €

Laskutus 4 370 €
- kulut 871 €
- ennakkovero 717 €
- lomaa varten säästöön 782 €
= 2 000 € euroa

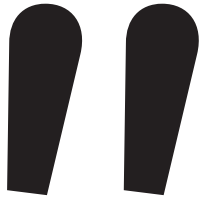
Journalisteja kolmessa polvessa. Sari Gustafsson, Inka Helenius ja Roosa Sarajärvi kertovat, miten sukupuoli on vaikuttanut heidän uraansa.

SUKUPUOLI JA TASA-ARVO

Journalismi naisistuu. Journalistiliiton jäsenistä yli puolet ja journalismin opiskelijoista jopa 80 prosenttia on naisia. Se ei tarkoita, että ala olisi tasa-arvoinen. Miehet tienaaavat enemmän ja etenevät urallaan nopeasti loikkimalla. Mistä journalismin naisistuminen johtuu ja onko sillä vaikutusta sisältöön? ➡

Juha Matias Lehtonen, teksti • Maiju Pohjanheimo ja Aleks Poutanen, kuvat • Heli Saarela, kuvitus

Keski-Suomen Sanomalehtimiesyhdistyksessä ei enää kysellä missä on nainen. 52 olemassaolovuoden jälkeen tiedetään: puheenjohtajana.”

Näin uutisoi vuonna 1974 *Journalistin* edeltäjä *Sanomalehtimies*.

”Meillä kai pitäisi säätää samanlainen radiolaki kuin Ruotsissa.

Siellä rekrytointipolitiikassa huolehditaan siitä, että naistoimittajien määrä lisääntyisi”, kommentoi sama lehti kymmenen vuotta myöhemmin.

Sittemmin toimittajakunta on naisistunut. Journalistiliiton alle 30-vuotiaista jäsenistä jo 64 prosenttia on naisia. Alan opiskelijoissakin miehet ovat selvässä vähemmistössä.

Naisistumisesta huolimatta korkein mediavalta on edelleen keskittynyt miehille, ja naiset saavat miehiä vähemmän palkkaa. Vuonna 2021 *Journalisti*-lehdessä pitää yhä miettiä samanlaisia kysymyksiä kuin melkein puoli vuosisataa aiemmin. Miten alan naisistuminen on edennyt, mistä se johtuu ja onko sillä vaikutuksia journalismiin?

JOURNALISTILIITTO TÄYTTÄÄ tänä vuonna sata vuotta.

Vuonna 1925 vain 2,2 prosenttia Journalistiliiton jäsenistä oli naisia. Sotien välisenä aikana sukupuoli rajoitti naisten urakehitystä. Nuoren keskiluokkaisen naisen sallittiin ”harrastaa” työntekoa, mutta ihanteena oli, että avioliiton jälkeen nainen luopuu urastaan. Ansioitöitä pidettiin todisteena naisen turhamaisuudesta.

Vähitellen journalistin ammatti avautui naisille. 1960-luvulla jo neljännes Journalistiliiton jäsenistä oli naisia. Vuonna 1972 *Sanomalehtimiehen* päätoimittajaksi valittiin ensi kertaa nainen, **Ulpu Iivari-Tapiola**. Seuraavan päätoimittajan, **Leena Paukun**, aikana lehden sivuilla käynnistyi reipas tasa-arvokeskustelu.

Vuonna 1978 *Sanomalehtimiehen* etusivulla julkaistiin pääkirjoitus *Tasa-arvon harhat*. Siinä kerrottiin, että vaikka liittoon kuuluneet naiset olivat miehiä koulutetumpia, heidän palkkansa oli 650–957 markkaa matalampi ja vain harva heistä pääsi johtotehtäviin.

Keväällä 1984 *Sanomalehtimies* julkaisi mielipidekirjoituksia, joissa naiset kertoivat kohdanneensa työsyrrjintää, kiusaamista ja työttömyyttä. Eräs kokenut toimittajanainen tarjosi nuorille kollegoilleen tukea mielipidekirjoituksessa *Naisestako lehtimies?*

Älkää kurjat eukot masentuko, ette totisesti ole yksin. Sama laulu jatkuu koko ns. uranne ajan. Avoimia paikkoja täytettäessä ei koulutuksella tai kokemuksella juurikaan ole merkitystä, vaan tarvitaan tuo jokin. Ilmeisesti ajatellaan, ettei toimitustyössä päättä tarvita – alapäättä näköjään sitäkin enemmän.

Monet konkaritoimittajat muistavat ajan hyvin. Näin kertoo Keski-suomalaisen varapäätoimittaja, 59-vuotias **Inkeri Pasanen**:

”1980-luvun alussa, kun opiskelin yliopistossa, meillä kävi eräs legendaarinen lehtikuvaaja puhumassa. Hän

sanoi, että kuvaajan työ ei sovi naisille, koska mitä siitäkin tulisi, jos hame päällä pyllistelisi stadionilla urheilijoita kuvaamassa. Tuollainen ajattelutapa oli yleinen.”

JO VUONNA 1974 Suomen aikakauslehdentoimittajain liitossa oli hienoinen naisenemmistö. Puheenjohtajakin oli nainen, samoin puolet liiton hallituksesta.

Journalismi on ylipäättään ollut 1980-luvulta asti niin kutsuttu tasa-ammatti eli sen harjoittajista 40–60 prosenttia on ollut naisia.

Suomen Journalistiliitto sai vuonna 1992 nykyisen, sukupuolineutraalin nimensä. Sitä ennen se oli Suomen Sanomalehtimiesten Liitto. Kolme vuotta nimenvaihdoksen jälkeen naisten osuus liiton jäsenistä nousi yli 50 prosenttiin.

Lasikaton murtaminen on kuitenkin ollut hidasta. Kului vielä kaksikymmentä vuotta ennen kuin Journalistiliitto valitsi johtajakseen naisen, nykyisen puheenjohtajansa **Hanne Ahon**. Ahon aloittaessa työt vuonna 2015 naisten osuus jäsenistöstä oli kivunnut 57,4 prosenttiin.

NAISET OVAT PERINTEISESTI hakeutuneet journalistin ammattiin journalistikoulutuksen kautta, kun taas miehet ovat kulkeneet hieman useammin vaihtoehtoisia urapolkuja. Jo 1960-luvulla enemmistö Tampereen toimittajaopiskelijoista oli naisia, vaikka ammattikunta oli muuten miehinen.

Melkein kaikilla journalismin koulutuslinjoilla ja erikoistumisaloilla enemmistö opiskelijoista on naisia.

Esimerkiksi Helsingin yliopiston Svenska social- och kommunalhögskolan -yksikön journalistiikan kandidaattiohjelmaan valituista yli 80 prosenttia on viime vuosina ollut naisia. Tampereen yliopiston journalistiikan ohjelmaan valittujen sukupuolijakauma näyttää samalta. Myös Haaga-Heliassa ja Oulun ammattikorkeakoulussa miltei jokaisella journalismin vuosikursilla on nykyään naisenemmistö.

Turun ammattikorkeakoulu poikkeaa linjasta. Siellä medianomikoulutuksen journalismin erikoistumisalalle on viime vuosina valittu hieman enemmän miehiä kuin naisia. Opiston edustajat arvioivat, että kyse on sattumasta. Valintakokeiden pisteyttäjät eivät tiedä hakijoiden sukupuolta.

Journalismin tutkimuksessa ja tilastoissa huomioidaan usein vain kaksi sukupuolta, eikä sukupuolen kirjo välttämättä tule esiin. Kaikki viittaa kuitenkin siihen, että ammattikunta jatkaa naisistumista. Journalistiliiton jäsenkunnassa miehet ovat enemmistönä vain yli 59-vuotiaissa. Naisten enemmistö on sitä suurempi, mitä nuoremista liiton jäsenistä on kysymys.

TARKOITTAAKO JOURNALISMIN NAISISTUMINEN SITÄ, että lasikatto on mennyt rikki?

”Lasikattoja rikotaan silloin, kun nainen pääsee asemaan, jossa ei ole aiemmin ollut naisia. Näin kävi esimerkiksi, kun **Tarja Halonen** valittiin Suomen pre-

sidentiksi”, sanoo kehittämispäällikkö **Mia Teräsaho** THL:n Tasa-arvotiedon keskukselta.

Jo vuonna 1889 **Maria Ramstedt** toimi *Savonlinna*-lehden päätoimittajana. Hän oli kuitenkin poikkeus. Vuonna 1968 sanomalehtien päätoimittajissa oli vain yksi nainen. Kaksi vuotta myöhemmin *Ilta-Sanomat* nimitti ensimmäisenä isona päivälehdenä päätoimittajaksi naisen, **Maija-Liisa Heinin**.

Ainakin yhden konkaritoimittajan mukaan lasikatto on vuonna 2021 menneisyyttä.

”Kun ryhdyin journalistiksi 1980-luvun alussa, nais-toimittajiin suhtauduttiin eri tavalla kuin nykyään. Tuolloin piti oikeasti perustella sitä, miksi on lähtenyt alalle. Jo vuosia sitten huomasin, että naisia alkoi tulla paljon toimituspäälliköiksi. Silloin arvasin, että toimi-

tusten lasikatto menee rikki. Nykyään lasikatto alkaa olla jo poissa”, *Keskisuomalaisen* varapäätoimittaja Inkeri Pasanen sanoo.

Tällä perusteella lasikatto on ehkä särkynyt. Silti mediavalta on yhä enimmäkseen miesten käsissä.

Journalisti selvitti vuonna 2018 suomalaisten tiedotusvälineiden päätoimittajien sukupuolijakauman. Selvityksen mukaan Suomessa oli 569 päätoimittajaa, joista 281 oli naisia, 288 miehiä. Tasa-arvo on kuitenkin näennäistä, sillä 25 suurimman sanomalehden päätoimittajista yli 70 prosenttia oli miehiä. Myös Ylen ja MTV:n uutisten vastaavat päätoimittajat ovat miehiä.

Suomessa työmarkkinat ovat ylipäätään eriytyneet sukupuolen mukaan voimakkaammin kuin useimmissa EU-maissa.

KUVA: ALEKSI POUTANEN

Sari Gustafsson, 66, kuvajournalisti

"Mehän olimme kaikki naisia"

Opiskelin valokuvausta Taide-teollisen korkeakoulun koulutuskeskuksessa, josta valmistuin vuonna 1983. Linjalla oli puolet naisia, mutta harva meistä päätyi lehtikuvaajaksi.

Pääsin vuonna 1982 kesken opintojeni kesäkuvaajaksi *Ilta-Sanomiin*. Myöhemmin samana vuonna Lehtikuvasta vapautui paikka, jonka sain. Meitä oli siellä 12 kuvaajaa, joista kaksi naisia. Siinä työssä olin 31 vuotta.

Nuorena valokuvaajana kuulin jonkin verran työttötyä kollegoilta ja haastattelutilta. Kun menin kuvaamaan jotakin isoa johtajaa, siellä saatettiin sanoa, että ai sieltä tulee tyttö. En ottanut sellaisista nokkiini.

Uran alussa huomasin, että minua ei lähetetty ulkomaankeikoille yhtä usein kuin mieskuvaajia. Reissut olivat tuolloin fyysisesti rankkoja. Olin 160-senttinen nainen enkä kovin vahva, ja isossa matkalaukussa piti raahata mukana suurennuskone ja erillinen lähetinkone. Kamera-laukussakin oli paljon kakkuloita, koska zoomeja ei ollut. Kuvat kehitettiin hotellin vessassa.

Sisulla selvisin kaikesta, ja olen siitä ylpeä. Minua alettiin lähettää reisseille kui-

tenkin enemmän vasta 1990-luvulla, kun palasin lasten saamisen jälkeen hoitopaalta töihin.

Samaan aikaan huomasin, että nuoria, hyvin koulutettuja toimittajanaisia näkyi yhä enemmän. Alalla hyväksyttiin, että toimittajan osaaminen ei riipu sukupuolesta. 2010-luvun puolelta muistan erään hienon tilanteen. Olin kuvauskeikalla, ja siellä oli muitakin kuvaajia. Koko porukka huomasi yhtä aikaa, että hei, woman power. Mehän olimme kaikki naisia. Se oli uutta.

Lehtikuvan loppuaikoina tein **Marja Airion** kanssa paljon kuvituskuvauksia, jotka tuottivat Sanomille hyvin rahaa. Tästä meidät palkittiin Valkoisen Ruusun ritarikunnan 1. luokan mitaleilla ansioristein, ja sain myös kutsun Linnan juhliin.

STT osti Lehtikuvan vuonna 2010, ja vuonna 2013 alkoivat yt-neuvottelut. Yhdeksästä valokuvaajasta kolme pantiin ulos. Minä olin yksi kolmesta, vaikka olin heidän ainoa naiskuvaajansa. Kyselin tasa-arvolautakunnalta, että onko tällainen sallittua, mutta asiaan oli kuulemma vaikea puuttua. En lähtenyt sen enempää kyseenalaistamaan. Nyt olen seitsemän vuotta tehnyt töitä freelancerina ja pärjännyt hyvin.”

”Vaikka naisten osuus toimittajista kasvaa, ala mukaillee työmarkkinoilla vallitsevaa eriytymistä. Tietyt toimittajapositiot ovat yhä nais- tai miesenemmistöisiä”, sanoo Teräsaho.

Tutkijan mukaan alan naisistumista ei selitä niinkään asennemuutos vaan koulutuksen ja työmarkkinoiden trendit.

”Nykyisin enemmistö toimittajista päätyy alalle yliopisto- tai ammattikorkeakoulututkinnon kautta. Samalla naisten osuus kaikista korkeakoulututkinnon suorittaneista kasvaa. Tämä selittää osittain sen, miksi naisia on toimittajina koko ajan enemmän”, sanoo Teräsaho.

”NAISJOURNALISTIT EIVÄT TÖRMÄÄ LASIKATTOON, vaan he joutuvat lasikoppiin”, sanoo journalismin tutkija **Sinikka Torkkola** Tampereen yliopistosta.

Torkkola on tutkinut journalistien tapaa edetä työelämässä. Hänen mukaansa miehillä on ollut tapana edetä urallaan nopeasti loikkimalla, kun taas naisia on palkittu uskollisuudesta työnantajalle.

”Huomasimme, että toimittajamiehet pompsahtelevat työstä toiseen ja nousevat näin vauhdikkaasti kohti päällikköasemaa. Naiset taas jäävät samaan työpaik-

kaan, ja etenevät urallaan hitaasti.”

Torkkolan tutkimusaineisto kattoi ajanjakson 1970-luvulta 2000-luvun alulle. Tutkija arvioi, että sen jälkeen tilanne on ehkä muuttunut. Naiset vaikuttavat harjoittavan uraloikkimista aiempaa enemmän.

Helsingin Sanomien toimittaja **Satu Vasantola** aloitti uransa 1990-luvulla. Hän on työskennellyt päätoimittajana, viimeksi *Meidän perhe*- ja *Hyvä terveys* -lehdissä, mutta ei usko lasikaton kadonneen.

”Sukupuolella on edelleen merkitystä, eikä naisten eduksi. Syrjivät ajatusrakenteet istuvat tosi, tosi syvällä. En usko, että niistä päästään eroon yhdessä sukupolvensa.”

Vasantolan mukaan ajatusrakenteet ohjaavat muun muassa rekrytointiprosesseja.

”Olen päätoimittajana huomannut, että miehet hakevat työtä itsevarmemmin kuin naiset. Osittain siksi mies tulee helpommin valituksi johtotehtävään.”

Journalistiliiton työmarkkinatutkimusten mukaan journalistimiehet tienaa naisia enemmän. Selvityksestä löytyy kuitenkin eräs naisistumisen kannalta kiinnostava tieto: alle 30-vuotiaat työsuhteiset journalistinaiset ansaitsevat enemmän kuin samankäiset miehet. Jää nähtäväksi, kulkeutuuko nuorimpi-

KUVA: ALEKSI POUTANEN

Inka Henelius, 42,
urheilutoimittaja

”Koripalloilijana opin olemaan fyysinen ja kova”

Taustaltani olen kilpaurheilija. Pelasin koripalloa tosissani. Lukiossa aloin kuitenkin miettiä, että ehkä nainen ei voi Suomessa elättää itseään koripallolla.

Kun olin nuori, urheilutoimittajissa ei ollut hirveästi naisia. Meidänkään koripallopeleistämme eivät ikinä raportoineet naiset, vaan aina oli niitä setämiehiä meitä pelin jälkeen kiusaamassa. Ylellä oli kuitenkin urheilutoimittajana **Laura Ruohola**, jota salaa ihailin. Hänen esimerkkinsä todisti minulle, että nainenkin voi olla iso urheilutoimittaja.

Pidin kirjoittamisesta, joten hakeuduin journalistiksi. Aloitin kesätoimittajana *Etelä-Saimaassa*, jonka urheilutoimituksessa kaikki olivat miehiä. Myöhemmin STT:llä ja Ylellä tapasin paljon vahvoja naisia.

Urani alkuvaiheessa pahoitin joskus mieleni siitä, kun osaamistani epäiltiin. Minullahan oli urheilutaustakin. Koin tarvetta todistella itseäni. Myöhemmin tv-työssä jouduin kohtaamaan tylsisti sen, miten naisia arvostellaan. On aika tylsää

kuulla kommentteja jostain hiustyylistä. 2000-luvun alussa häirintä oli sentään pientä verrattuna tähän päivään, kun on sosiaalinen media.

Nykyään naiset alkavat olla hyvin esillä urheilutoimittamisessa. Naisistuminen on tuonut tuoretta näkökulmaa alalle. Naisilla on mielestäni halua ja kykyä taustoittaa urheilun inhimillistä puolta. Jutussa pitää olla muukin pihvi kuin se, että SaiPa voitti 4–1. Miestoimittajat ovat joskus turhan kiinni nippelitiedossa.

Nuorena koripalloilijana opin olemaan fyysinen ja kova. Nykyäänkin olen suora-puheinen. Naisvaltaisilla aloilla saatetaan kyräillä selän takana, mutta itse tykkään olla porukassa, jossa ongelmat ilmaistaan kiertelemättä ja sitten jatketaan eteenpäin.

Väittelen mielelläni mieskollegoiden kanssa siitä, minkä verran naisten urheilua pitää näyttää. Haluaisin, että sitä selostettaisiin ja kuvattaisiin yhtä laadukkaasti kuin miesten urheilua, jolloin sitä olisi myös kivempi katsella. Pidän naisurheilijoiden puolta.”

en palkkatasa-arvo muihin ikäryhmiin, kun sukupolvi keski-ikäistyy ja vanhenee.

VAIKUTTAAKO ALAN NAISISTUMINEN median sisältöön? Tekevätkö naiset erityisen moninaista journalismia?

"En oikeasti usko, että sukupuolella on nykyään suurta vaikutusta. Tärkeintä on, että tekijäjoukosta löytyy erilaisuutta", sanoo *Keskisuomalaisen* Inkeri Pasanen.

Journalismin naisistumisen on kuitenkin myös haaveiltu monipuolistavan sisältöjä. Esimerkiksi 1980-luvun alun *Sanomalehtimiehissä* esiintyi kommentteja, joissa naisten journalismia pidettiin ihmislähtöisenä ja lempeänä – uuden aikakauden journalismina.

Osa tähänkin artikkeliin haastatelluista toimittajista ilmaisi vastaavaa toivoa. Tutkija ampuu ajatuksen alas.

"Ennen oletettiin, että journalismin sisältö muuttuu sukupuolijakauman muuttuessa, mutta niin ei ole käynyt. Journalismin sisään on kätketty perusoletus, jonka mukaan maailma rakentuu kahdesta sukupuolesta. Myös naiset tekevät edelleen yhdenlaista sisältöä naisille ja toisenlaista miehille", Sinikka Torkkola sanoo.

Jonkinlaisesta tasa-arvoistumisesta huolimatta toimittajat haastattelevat useammin asiantuntijamiehiä kuin - naisia etenkin taloudessa, politiikassa ja urheilussa.

"Kun alalle tuli enemmän naispomoja, luulimme, että vääristymät katoaisivat automaattisesti, mutta ei se niin mennyt. Itsekin kuvittelin haastattelevani enemmän naisia kuin miehiä, mutta kun oikeasti laskin, huomasin sukupuolten menevän aika tasan", sanoo *Helsingin Sanomien* Satu Vasantola. ●

Lähteet:

Franks, Suzanne. *Women and journalism*. I.B. Tauris, 2013.

Hänninen, Reetta. *Kevyt ja pirteä kynä. Naisten ensimmäinen aalto* *Helsingin Sanomien* toimituksessa sotien välisenä aikana. Väitöskirja. Helsingin yliopisto, 2019.

Kurvinen, Heidi. "En mä oo mies enkä nainen. Mä oon toimittaja". *Sukupuoli ja suomalainen toimittajakunta 1960- ja 1970-luvulla*. Väitöskirja. Oulun yliopisto, 2013.

Ruoho, Iiris & Sinikka Torkkola. *Journalismin sukupuoli*. Vastapaino, 2010.

SJL:n työmarkkinatutkimus 2020.

Sanomalehtimies – Journalisten, vuosikerrat 1973–1986.

Juttua varten on haastateltu oppilaitosten edustajia ja Seta ry:n viestinnän asiantuntija Eliisa Alataloa.

Roosa Sarajärvi, 21,
kesätoimittaja

**"En koe
sukupuolella
olleen vaikutusta
työhöni"**

Aloitan syksyllä medianomiopintojen kolmannen vuoden Oulun ammattikorkeakoulussa. Siellä huomaa alan naisistumisen. Journalismin suuntautumisvaihtoehdossa on opiskelijoina mielestäni huomattavasti enemmän naiskuin miesoletettuja.

Sukupuoli ei vaikuta meillä koulussa ainakaan kurssitehtävien aihevalintoihin. Ilmapiiri on kannustava, ja kaikki keskittyvät niihin juttuihin, jotka juuri heitä kiinnostavat.

Olen kesätoimittajana *Haapavesi*-lehdessä. Täälläkään sukupuoli ei ohjaa naisia tekemään juttuja vain tietyistä aiheista. Tämä on nimittäin pieni paikallislehti, jonka kaikki toimittajat ovat naisia.

Muutenkaan en koe sukupuolella olleen vaikutusta työhöni. Kun olin ensimmäistä kertaa kesätoimittajana, kuulin joskus työttömyyttä, ja ehkä joku haastatettava on saattanut epäillä nuoren naistoimittajan kykyä kirjoittaa vakavista aiheista. Se on nihkeää, mutta yleensä minut on otettu vakavasti.

Voi olla, että sosiaalisessa mediassa naistoimittajia vastaan hyökätään enemmän kuin miestoimittajia. Toivon, että ajan myötä tämäkin ongelma helpottaa.

Loppujen lopuksi mietin, onko sillä edes väliä, kuka jutun kirjoittaa. Tärkeintä on, että journalismi pysyy moninaisena ja totuudenmukaisena."

KUVA: MAIJU POHJANHEIMO

"No ainakin tällä kertaa löytyi joku, jolla on hyvät tissit!" Nuoren journalistin voi olla vaikea puuttua vanhemman kollegan asiattomaan käytökseen.

Heini Kilpamäki, teksti • Ninni Kairisalo, kuvitus

"Konsernin bileitä edeltävänä päivänä kuusikymppinen valokuvaaja tiedusteli, että 'laitat varmaan pikkumustaa ja verkkosukkahousuja päälle'. Bileissä hän etsi minut, tuli viereen istumaan, laittoi käden tuolini selkänojalle ja hönki, että 'tulin vain sanomaan, että näytät hyvältä'."

Jo aiemmin maakuntalehden valokuvaaja oli lähestynyt 25-vuotiasta kesätoimittajaa, esimerkiksi kävellyt hänen työpisteelleen ja alkanut pyytämättä hieroa tämän hartioita.

"Mies oli pitkäaikainen työntekijä, josta kaikki pitivät. Siksi tuntui siltä, ettei minulla muka ole oikeutta tai natsoja viedä asiaa eteenpäin tai edes sanoa heti suoremmin sille, että lopettaa."

Nuoren, vasta alalle tulleen työntekijän voi olla vaikea puuttua vanhemman kollegan epäasialliseen käytökseen tai seksuaalisen häirintään.

Journalisti haastatteli kuutta henkilöä, jotka ovat kohdanneet epäasiallista käytöstä tai seksuaalista häirintää työpaikalla tai ammattiyhteisössä. He ovat olleet tapahtuma-aikaan iältään 19–36-vuotiaita, suurin osa parikymppisiä. Lisäksi juttua varten kuultiin lukuisia henkilöitä taustaksi ja tietojen varmistamiseksi.

Osa tapauksista on selvää häirintää. Osa pohdituttaa nuoria naisia muista syistä. Yhteistä tapauksille on se, että henkilöt tunnistavat jälkikäteen olleensa määräaikaaisuutensa tai nuoruutensa vuoksi haavoittuvaisessa asemassa. Oma asema on osaltaan vaikeuttanut kieltäytymistä ja asiaan puuttumista. Toisinaan työyhteisö on tieninyt tapahtumista, mutta ei ole puuttunut asiaan.

Haastatellut esiintyvät jutussa nimettöminä. He eivät halua ottaa riskiä siitä, että tapaukset vaikuttaisivat heidän työuraansa. Yksi haastatelluista on toivonut nimettömyyttä, sillä häirintää esille tuoneet voivat saada julkista vihaa osakseen.

"HYVIN MENNEEN TYÖHAASTATTELUN jälkeen päätoimittaja vei minut kahvihuoneeseen tervehtimään tulevia työkavereita. Yksi totesi tervehdysten jälkeen, että 'No ainakin tällä kertaa löytyi joku, jolla on hyvät tissit!' Sama henkilö oli toimituksen häirintäyhdyshenkilö ja luottamushenkilö", kertoo kaupunkilehdessä 21-vuotiaana työskennellyt nainen. Alan työpaikka oli hänen ensimmäisensä.

Usein vanhempien kollegojen häirintä on luonteeltaan verbaalista – törkeitä kommentteja ja härskejä vitsejä, jotka mene-

vät yli työpaikan normaalista, ronskistakin huumorista.

Toisinaan kommentteja kuulevat vierestä myös muut kollegat, mutta eivät puutu asiaan.

Osassa kertomuksia korostuukin työyhteisö, joka näkee huonoa käytöstä, mutta ei puutu siihen. Työpaikan häiriköstä saatetaan varoitella uutta työntekijää, mutta häirikön käytökseen ei puututa.

Eräessä paikallislehdessä 21-vuotiaana työskennellyttä kesätoimittajaa varoiteltiin tietystä työntekijästä. Vanhemmat työntekijänaiset kertoivat, että ”se on aiemminkin ollut vähän ihastunut kesätyttöihin”. Naureskelu ja ongelmien vähättely eivät tuntuneet 21-vuotiaasta naisesta hyvältä.

Samantyyppiseen tilanteeseen joutui isossa helsinkiläisessä toimituksessa työskennellyt 25-vuotias. Hän oli saanut jäädä kesätöiden jälkeen neljän kuukauden määräaikaiselle pätäkälle, jonka kuluessa laati seksuaalista häirintää koskeneen jutun.

Kun juttu julkaistiin, pari vuotta vanhempi vakituinen toimittaja tuli juttelemaan.

”Tiedät varmaan, kuka tässä toimituksessa on se kähmijä”, kollega sanoi 25-vuotiaalle naiselle.

Nainen sanoi, ettei todellakaan tiennyt. Kollega kertoi – kyseessä oli vähän yli nelikymppinen esihenkilö. Kollega vannotti 25-vuotiaasta pitämään varansa, sillä vaikka mies oli selvin päin huippu-tyyppi, humalassa tilanne oli toinen.

Paria kuukautta myöhemmin tunnelma pikku-jouluissa oli riehakas, bändi soitti ja ihmiset humaltuivat. Tanssimisesta väsynyt 25-vuotias oli menossa lepäämään pöytään. Matkalla joku tempaisi häntä takaapäin ja istutti syliinsä. 25-vuotias huomasi istuvansa nelikymppisen esihenkilön sylissä, muisti varoituksen ja rimpui pako. Pöytätoverit vitsailivat hänen ”pelastuneen täpärästi”.

Asia jäi siihen. Nainen kertoo pohtivansa, onko tilanteelle tapahtunut vuosikymmenessä mitään, vai vieläkö kyseisestä esihenkilöistä varoitellaan nuoria naisia salaa.

ISOSSA LEHDESSÄ ensimmäistä kertaa kesätoimittajana ollut nuori nainen sai määräaikaisuuden loputtua viestejä vakituiselta työntekijältä.

Mies oli tunnustettu ja pidetty kolmekymppinen journalisti, ja naisesta oli imartelevaa, että tämä halusi tavata häntä tai näki hänessä jotain erityistä. 20-vuotias nainen piti miestä karismaattisena ja taitavana ammatissaan. Hän oli kiinnostunut tutustumaan mieheen paremmin työkaverina.

Mies saapui tapaamispaikalle ravintolaan humalassa.

”Meillä oli kuitenkin tosi hauskaa, enkä tunnistanut, että tilanteessa olisi ollut seksuaalista latausta. Kun tein lähtöä, hän tarjoutui saattamaan minut. Sanoin, että osaisin itsekkin perille. Hän kuitenkin lähti kanssani. Kun saavuimme perille, hän tuli sisälle, alkoi suudella minua ja tunni kädet housuihini. Häkellyin, koska en sinisilmäisenä osannut odottaa tällaista käännettä. Käskin häntä lähtemään kotiinsa”, nainen kertoo.

Myöhemmin mies otti yhteyttä ja pahoitteli tapahtumaa. Yhteydenpito jatkui jonkin aikaa

Yhtäkkiä hän tuli lavalle ja suuteli minua suulle. Olin hämmentynyt ja pyrin vain hoitamaan palkinnon jakamisen.

molemmipuolisella seksuaalissävyyteisellä viestittelyllä ja muutamalla tapaamisella.

”Olen jälkikäteen miettinyt paljon sitä, että annoinko alkuun vääriä signaaleja ja miksi lopulta olin viestittelyssä itsekkin aktiivinen. En osaa täysin selittää käytöstäni. Uskon, että halusin liittolaisen työelämästä. Samalla hänen huomionsa imarteli minua, sillä olin nuori ja todella epävarma.”

Nainen kertoi asiasta muutamalle kollegalleen. Hän rohkaistui kertomaan asiasta myös luottamushenkilölle, mutta pyysi, ettei asiaa vietäisi eteenpäin, ellei joku muukin kertoisi jotakin samansuuntaista miehen käytöksestä.

Nainen myös pelkäsi, että työpaikalla asian

käsittely voisi mennä sotkuiseksi.

Myös toinen *Journalistin* haastattelema henkilö on päätnyt saman miehen odottamattoman lähestymisen kohteeksi. Tilanteella oli useita todistajia.

Ulkomaalainen 36-vuotias nainen oli järjestämässä kotimaassaan konferenssin iltatilaisuutta. Mies osallistui konferenssiin. Naisen tehtävä oli tarkistaa, että sisään pääsivät vain ne, joilla oli asianmukainen tilaisuuden nimilätkä mukanaan. Naisen oli myös määrä jakaa iltajuhlissa palkinto.

Nainen ja mies, jota hän ei tuntenut ennalta, olivat pikaisesti tavanneet iltatilaisuuden ovella.

Miehellä ei ollut vaadittua henkilöllisyystodistusta, mutta hän puhui itsensä sisään.

Seuraava kohtaaminen tapahtui lavalla. Nainen oli juontamassa ja jakamassa palkintoa. Mies oli palkinnonsaajien joukossa.

”Yhtäkkiä hän tuli lavalle ja suuteli minua suulle. Olin hämmentynyt ja pyrin vain hoitamaan palkinnon jakamisen. Myöhemmin minulta kysyttiin, mitä lavalla tapahtui. En ole itse kärsinyt tilanteesta myöhemmin, mutta ajattelin silloin, ettei se ollut ok, vaan todella epäammattimaista”, nainen kertoo.

Hän ei muista, oliko mies humalassa. Hän ei muista sitäkään, sanoiko kukaan miehelle, ettei tämän käytös ollut sopivaa. ●

TEE NÄIN, JOS KOHTAAT HÄIRINTÄÄ

1. Sukupuolinen ja seksuaalinen huomio muuttuu häirinnäksi, jos sitä jatketaan, vaikka kohteeksi joutunut ilmaisee pitävänsä sitä loukkaavana tai vastenmielisenä. Häirinnäksi määritellään työturvallisuuslain mukaan epäasiallinen kohtelu, joka aiheuttaa haittaa tai vaaraa työntekijän terveydelle. Myös seksuaalinen ja sukupuoleen perustuva häirintä kuuluu tämän pykälän piiriin.

2. Pyydä häiritsijää lopettamaan. Häiritty saattaa pelätä joutuvansa vaikeuksiin. Hän voi olla huolissaan urakehityksestään ja työllistymisestään jatkossa.

Koettu häirintä saattaa kuitenkin vaikuttaa häirityn terveyteen haitallisesti ja aiheuttaa pitkäkestoisia tai jopa pysyviä haittoja terveydelle. Jos asiaan ei puututa, voi olla, että häirintää salliva toiminta työpaikalla jatkuu ja yhä useampi joutuu kokemaan samaa.

3. Selvitä, onko työpaikalla annettu ohjeet häirintätilanteiden varalta. Toimi niiden mukaan.

4. Kirjaa muistiin häirinnän tapahtuma-aika ja -paikka, tilanne, mitä tapahtui ja ketkä olivat tilanteessa läsnä.

5. Ota mahdollisimman pian yhteys esihenkilösi, häiritsijän esihenkilöön tai pomojen pomoon ja pyydä, että tämä käsittelee asian.

6. Jos työnantaja ei toimi häirinnän lopettamiseksi tai toimet eivät auta, käänny työterveyshuollon, työsuojeluvaltuutetun tai luottamushenkilön puoleen. Journalistiliiton jäsenet voivat pyytää apua liitolta. Apua voi pyytää myös työsuojeluviranomaiselta, aluehallintovirastosta tai tasa-arvovaltuutetulta. Rikosepäilyssä ole yhteydessä poliisiin.

Ohjeet antoi Työturvallisuuskeskuksen asiantuntija Päivi Rauramo.

Jalkafetisisti viestitteli opiskelijoille vuosia

”Et haluaisi tehdä palvelusta nuorelle miehelle?”

Näin alkoivat useat Jyväskylän yliopiston journalistiikan opiskelijajanaisten saamat viestit. Ne lähetti nyt jo kolmekymppinen toimittajamies, joka on jo vuosia sitten siirtynyt opiskeluista työelämään.

Journalisti on nähnyt viestinvaihtoa vuodelta 2019. Viesteissä mies pyytää lähettämään kuvia jaloista ”kuvallista harjoitusproggista” varten. Viesteihin on liitetty kuva jalkapohjista.

Mies lähetti jalkakuvapyyntöjä myös illanviettokutsujen ja kuulumisten kysymisen lomassa. Hän saattoi pyytää kuvia useita kertoja, vaikka nainen olisi jo kieltäytynyt.

”On vaikea sanoa, milloin kuvien pyytäminen alkoi, mutta se lieene alkanut jo miehen opiskellessa yliopistossa 2010-luvun puolivälissä. Kuvien pyytäminen lisääntyi hänen valmistumisensa jälkeen ja silloin se muuttui ongelmalliseksi. Tarkoitin ongelmallisuudella sitä, että ne, jotka olivat saaneet näitä viestejä, keskustelivat aiheesta keskenään, ja tekojen mittakaava selvisi silloin”, kertoo *Lööppi*-ainejärjestön puheenjohtaja **Oona Mynttinen**.

Mies ei ole enää pariin vuoteen lähettänyt opiskelijoille pyyntöjä jalkakuvista.

Opiskelijat kokivat kuvien pyytämisen inhotavana ja epämiellyttävänä. Mynttinen sanoo, että pari vuotta sitten tapausta ei ehkä ymmärretty häirinnäksi ja vallankäytöksi. Pienessä yhteisössä pyyntöjä käsiteltiin myös naureskellen. Naureskelu oli hänen mukaansa kenties tapa käsitellä hankalaa aihetta.

Mynttisen mukaan tekijä käytti hyväkseen sitä, että hänen kohteensa olivat tuttuja ja jopa kavereita.

”Me tunnemme toisemme pienessä ainejärjestössä ja toivomme, että ristiriitatilanteet ratkeaisivat mukavasti. Ehkä toivomme, että toiminta loppuisi, jos siihen ei kiinnitä sen suurempaa huomiota. Niinhän sen ei olisi pitänyt mennä. Tällaisissa tilanteissa saattaa miettiä, että joku on ihan harmiton tyyppi, mutta mitä jos sitten käykin myöhemmin jotain”, Mynttinen pohtii.

Miehelle myös kerrottiin suoraan, ettei hänen tulisi jatkaa toimintaansa.

”Hänelle sanottiin ainakin kahdesti suoraan, ettei tämä ole ok. Että hei me tiedetään ja puhutaan ja varoitetaan uusia opiskelijoita tästä. Silti hän jatkoi”, ainejärjestöön kuuluva nainen kertoo.

Uusille opiskelijoille saatettiin sanoa, ettei kyseistä henkilöä kannata lisätä Facebook-kaveriksi, jos ei halua saada tietynlaisia viestejä.

Ongelma oli tiedossa, mutta ainejärjestö ei virallisesti vienyt asiaa eteenpäin.

”En halua moittia aiempia hallituksia siitä,

mitä olisi pitänyt tehdä. On varmasti ollut erilainen toimintakehys silloin. Lisäksi on mietitty, mitkä asiat ovat yksityisiä ja mitkä kuuluvat ainejärjestön piiriin. Näin jälkikäteen on selvää, että ongelma oli ainejärjestön sisäinen ja siihen olisi pitänyt reagoida.”

Mynttinen uskoo, että miehen yhteydet alan vaikutusvaltaisiin ihmisiin ovat mahdollisesti vaikuttaneet tämän kohteiden toimintaan.

”Voi olla, että nämä yhteydet ovat alitajuisesti vaikuttaneet taustalla.”

Eniten hän kuitenkin uskoo ainejärjestön kaverimaisen ilmapiirin vaikeuttaneen asiaan puuttumista.

Puhelimessa mies on hermostunut.

Miksi olet pyytänyt opiskelijanaisilta kuvia heidän jaloistaan?

”Se on ollut tämmöinen eräänlainen, ehkä jonkinlainen omaan kiinnostukseen liittyvä asia.”

Mikä on tämä projekti, johon pyydät kuvia opiskelijanaisien jaloista?

”Se on ollut tämmöinen oma visuaalinen projekti, olen kerännyt sentyyppisiä kuvia, mutta minulla ei ole ollut mitään julkaisuaikomuksia.”

Onko siis kyse jalkafetisististä?

”Vähän niin kuin joo.”

Kuinka monelta olet pyytänyt kuvia?

”Tarkasti en muista, olisiko viitisentoista tai

parisenkymmentä.”

Miten kauan lähetit kuvapyyntöjä?

”En muista tarkkaan, varmaan oli pitkiä taukoja välissä.”

Miksi olet pyytänyt opiskelijanaisilta kuvia vielä senkin jälkeen, kun he ovat kieltäytyneet?

”Se on ollut tyhmä juttu, olisi pitänyt uskoa.”

Pidätkö käytöstäsi asiallisena?

”No en kyllä sinänsä pidä. Se on ollut tyhmää ja sitä kadun.”

Teetkö sitä vielä tai aiotko jatkaa?

”En tee tällä hetkellä eikä ole suunnitelmissaakaan.”

Mitä haluaisit sanoa käytöksestäsi?

”Olen todella pahoillani, mikäli se on aiheuttanut, kuten ilmeisesti on, harmitusta ja pahaa mieltä. Se ei ole ollut tarkoitus. Olen pyrkinyt olemaan ystävällinen ja asiallinen lähestymisissä.”

Ovatko nämä asiallisia lähestymisiä?

”Eivät itsessään, mutta olen pyrkinyt esittämään asiani kohteliaasti.”

Onko tämä mielestäsi seksuaalista häirintää?

”Kyllä se tietysti tietyllä tavalla voi mennä siihen, nyt kun ajattelen. Se ei kyllä sillä hetkellä ja siinä tilanteessa ole missään nimessä ollut ajatus tai tarkoitus.” ●

Heini Kilpamäki, Maria Pettersson

Haemme kehitysotteisia toimittajia

- Ilkka-Pohjalaisen uutistoimitukseen Vaasaan
- Ilkka-Pohjalaisen uutistoimitukseen Vaasaan (määräaikainen)
- Ilkka-Pohjalaisen verkkotiimiin Seinäjoelle
- Ilkka-Pohjalaisen urheilutiimiin Seinäjoelle (määräaikainen)
- paikallislehteen Jurvaan.

I-Mediat Oy etsii joukkoihinsa kunnianhimoisia journalisteja, jotka ovat valmiita luomaan uutta ja jättämään jälkensä muuttuvaan mediakenttään. Viidestä avoimesta paikasta neljä on maakuntamedia Ilkka-Pohjalaisessa, jonka tuleviin kehitysharppauksiin pääset osallistumaan. Tervetuloa tekemään tulevaisuuden mediaa.

Tutustu ja hae osoitteessa ilkka-yhtyma.fi/tyonhakijat. Hakuaika on 8.8.–25.8.

informaatio yhdistää

i-mediat

Journalistinen yleisötyö digiympäristössä 10.1.–16.12.2022

Kurssilla kehität monipuolisesti journalistisen yleisötyön asiantuntemustasi.

Kurssiin kuuluu kolme osaa:

- Kuusi 1–1,5 päivän työpajataapaamista (neljä Tampereella, kaksi etänä)
- Omavalintainen journalistisen yleisötyön kehitysprojekti
- Muu itsenäinen projektia ja tapaamisia valmisteleva työ

Koulutus on laajuudeltaan 15 op.
Hinta journalisteille on 675 euroa (alv 0 %).
Lisäksi tulevat mahdolliset matka- ja majoituskustannukset. Kustannuksiin voi hakea apurahaa JOKESilta.

Ilmoittautumiset viimeistään 30.9.2021.
Lisätietoa ja ilmoittautumisohjeet
<https://research.tuni.fi/comet/jydy/>.

Koulutuksen toteutusta tukee
C. V. Åkerlundin mediasäätiö

MUISTA PÄIVITTÄÄ TIETOSI!

Olethan muistanut päivittää Journalistiliitolle yhteystietosi? Oletko vaihtanut työpaikkaa, jäänyt eläkkeelle tai vaihtanut sähköpostipalvelua?

Tarkista, että etenkin sähköpostiosoitteesi on jäsenrekistereissä oikein.

Näin varmistat, että saat tietoa esimerkiksi työehtosopimusneuvottelujen etenemisestä ja mahdollisiin työtaisteluihin liittyvistä asioista. Sähköpostiisi saat myös jäsenkirjeen, jossa on ajankohtaista tietoa jäsenyydestä, eduista ja koulutusmahdollisuuksista.

Mikäli palkanmaksusi on katkennut, on tärkeää, että ilmoitat asian meille. Näin jäsenmaksusi saadaan muutettua oikean suuruiseksi.

Tietojen päivitys onnistuu liiton nettisivujen kautta tai olemalla yhteydessä jäsenrekisteriin. Voit käydä journalistiliitto.fi -sivustolla, kohdassa Jäsenyys/Liittymis- ja muut lomakkeet/Henkilö- ja osoitetietojen muutos tai lähettää sähköpostia osoitteeseen jasenasiat@journalistiliitto.fi.

SUOMEN
JOURNALISTILIITTO
FINLANDS
JOURNALISTFÖRBUND

Tutkitun tiedon
teemavuosi
2021

Löydä kauttamme
tutkitun tiedon
asiantuntija juttuusi

Etsi Xpertti

www.etsixpertti.fi

Palveluksessasi yliopistot,
tutkimuslaitokset ja
ammattikorkeakouluja

KPK Yhtiöt on kasvava monimedia-
konserni, joka työllistää yli 420
henkilöä, 30 toimipisteessä
Keski-Pohjanmaalla, Kainuussa ja
Lapissa.

PÄÄTOIMITTAJAKSI KUHMOON

Kamarimusiikista kuulun Kuhmon paikallislehti Kuhmolainen hakee **päätoimittajaa** jatkamaan lehden perinteitä ja digitaalista uudistustyötä. Aiheista kainuulaisen erä-, puuteollisuus- ja kulttuurikaupungin aktiivisessa paikallis-lehdessä ei ole pulaa. Kerrottavaa riittää.

Jos olet jo hankkinut osaamista journalismin saralla ja haluat kehittyä itse sekä samalla kehittää media-alaa, tämä voisi olla sinun paikkasi.

Päätoimittajana johdat ja ohjaat toimituksen työskentelyä ja osallistut aktiivisesti sisältöjen tuottamiseen. Päätoimittajana olet mukana konsernin yhteisessä kehittämisessä ja teet tiivistä yhteistyötä sisämedioiden päätoimittajien kanssa.

Arvostamme erityisesti kokemusta ja näkemystä digisisältöjen kehittämisestä sekä hyviä sosiaalisia taitoja, joita tarvitset niin esimiestyössä kuin sidosryhmien ja yhteistyökumppaneiden kanssa toimiessasi. Ihmistä lähellä olevan paikallislehtityön ohella seutukunta tarjoaa runsaasti journalistisia haasteita, mielenkiintoisia sidosryhmäyhteistyö- ja kehittämismahdollisuuksia aktiiviselle ja innostuneelle toimijalle.

Tarjoamme mielenkiintoisen, vaikuttavan ja monipuolisen näköalapaikan lehdessä, jolla on paikkakunnalla pitkät perinteet ja sitoutunut lukijakunta. Saat taaksesi koko KPK Yhtiöt -konsernin ja mediaverkoston ammattilaisten tuen. Tehtävä alkaa loka-marraskuussa tai sopimuksen mukaan.

Lähetä vapaamuotoinen hakemus ja CV palkkatoiveineen osoitteeseen www.kpkyhtiot.fi/tyopaikat kautta, 24.8.2021 mennessä.

Kuhmolainen on sitoutumaton vuonna 1959 perustettu tilattava paikallislehti, joka ilmestyy painettuna kaksi kertaa viikossa ja verkossa joka päivä.

Lisätietoja tehtävästä antaa
liiketoimintajohtaja Henri Mattinen, p. 040 701 1840.

Kuhmolainen

www.kpkyhtiot.fi

Kangasalan SANOMAT

etsii riveihinsä

taittavaa toimittajaa

määräaikaiseen työsuhteeseen koulutusvapaan ajaksi. Pesti alkaa mahdollisimman nopeasti ja jatkuu 31.8.2023 asti.

Etsimämme henkilö on oma-aloitteinen ja rohkea osaaja, joka on kiinnostunut erityisesti digitaalisen journalismin mahdollisuuksista.

Tarjoamme mielenkiintoisen, monipuolisen ja tapahtumarikkaan työn, jossa pääset kehittämään journalistista osaamistasi sen jokaisella osa-alueella. Fokuksemme on uutisjournalismissa, mutta toimittajamme pääsevät tekemään kaikkea reportaaseista henkilöjuttuihin.

Taitto- ja kuvauskokemus luetaan eduksi, samoin ymmärrys digitaalisesta journalismista ja analytiikasta.

Lähetä vapaamuotoinen hakemuksesi, CV:si ja juttunäytteesi **31.8.2021 mennessä** osoitteeseen heli.keskinen@kangasalansanomat.fi.

Lisätiedot päätoimittaja-toimitusjohtaja Heli Keskiseltä sähköpostilla heli.keskinen@kangasalansanomat.fi tai puhelimella 040 758 3889.

Oletko sinä etsimämme tekijä? Hae tehtävää heti, sillä aloitamme haastattelut jo hakuaikana.

Kangasalan Sanomat Oy on yli 100-vuotias, itsenäinen ja ennakoluulon paikallismedia. Yhtiö työllistää 10 henkilöä ja sijaitsee 32 000 asukkaan Kangasalan kaupungissa.

kangasalansanomat.fi/rekry

LEHTIKUVAAJIEN APURAHOJA HAETTAVANA

Jokesin Lehtikuvaajarahasto julkistaa haettavaksi Kopiosto-apurahat lehtikuvaajille valokuvaproduktioiden tekemiseen sekä läheisesti lehtikuvausta sivuaviin opintoihin ja tutkimuksiin.

Apurahaa hakevan lehtikuvaajan Kopiosto-valtakirjan tulee olla luovutettu Journalistiliitolle tai hakijan oikeus Kopiosto-apurahiin on hakemuksessa perusteltava ammatillisella toiminnalla. Apurahoja ei myönnetä opiskelijoille.

Haku alkaa **19. elokuuta ja päättyy 9. syyskuuta 2021 kello 16.00.**

Apurahahakemus tehdään Jokesin sähköiseen apurahajärjestelmään. Hakemus on allekirjoitettava määräaikaan mennessä pankkitunnuksilla.

Lue lisää apurahojen hakemisesta: www.jokes-saatio.fi

Journalistisen kulttuurin edistämissäätiö sr
Siltasaarenkatu 16, 7. krs 00530 Helsinki

Journalistisen kulttuurin edistämissäätiö

Oppimateriaalien tekijä Teppo Nevo selaa kiihkeästi mobiilipelejä. Alalla vaaditaan uusia taitoja. Moni kunta ostaa lukioihin vain digikirjat.

Marja Honkonen, teksti • Kai Sinervo, kuva

“Kustannustoimittaja ei pärjää enää taidoilla, joilla pärjäsi kymmenen vuotta sitten”, sanoo **Teppo Nevo**.

Nevo on työskennellyt Otavalla vuodesta 2012, ensin kustannustoimittajana ja sittemmin tuottajana. Hän aloitti painettujen oppikirjojen tekijänä. Nyt työnkuvaan kuuluu valtava määrä muutaakin: Nevo esimerkiksi käsikirjoittaa opetusvideoita ja suunnittelee visualisointeja ja digitehtäviä.

Ja toisin kuin vuosikymmen sitten, asiakas on nyt kuningas. Tiivis yhteydenpito kouluihin ja opettajiin on merkittävä osa Nevon työtä.

”Suunta on erittäin hyvä”, Nevo sanoo.

Sähköisten oppimateriaalien myynti oli viime vuonna 21 prosenttia oppimateriaalien kokonaisu-myynnistä. Tilastot menevät kuitenkin uusiksi, Nevo arvioi.

Elokuussa koulujen alkaessa lukiot ottivat käyttöön uuden opetussuunnitelman mukaiset oppimateriaalit. Samalla toisen asteen opinnot muuttuivat opiskelijoille maksuttomiksi.

”Moni kunta on päättänyt olla ostamatta printtikirjoja lukioon. Ne hankkivat kaikki materiaalit digitaalisina”, Nevo kertoo.

NEVO, 38, ON tehnyt koko Otava-uransa *Särmä*-sarjan parissa. Yläkoulun ja lukion äidinkielen *Särmen* sisältöjen takana on oppikirjailijoiden, kustannustoimittajien ja graafikon lisäksi esimerkiksi äänituottaja, videotuottaja ja sekä teknisen puolen osaajia.

Kustannusalalla työskentelevien määrä

kasvoi viime vuonna ensimmäistä kertaa moneen vuoteen. Kasvua selittää osaltaan lukion materiaalien uudistaminen.

Kustannusyhdistyksen vuosilaston mukaan vuoden 2020 lopussa ala työllisti 1082 ihmistä, mikä on 12 prosenttia enemmän kuin vuotta aiemmin.

Kustannustoimittajan täytyy Nevon sanoin olla ”syvällä digitekemisessä”. Uusia ilmaisumuotoja hän etsii milloin Youtube-videoista ja milloin mainoksista. Nevo rakastaa hyvää infografiikkaa.

”Olen myös selannut maanisesti urheiluovelluksia ja mobiilipelejä ja tutkinut, miten niissä on rakennettu käyttöliittymät”, Nevo kertoo.

TAUSTALTAAN NEVO ON äidinkielen ja kirjallisuuden opettaja. Jo ennen Otava-uraansa hän teki freelancetoita kustantamoille.

Joulukuussa 2011 Nevoa pyydettiin hakemaan Otavalla auki ollutta kustannustoimittajan paikkaa. Hänen nimensä oli jäänyt mieleen oppimateriaalien esittelytilaisuudesta. Tai näin Nevo ainakin uumoilee – hän ei nimittäin istunut siellä tuppisuuna.

”Opettajalla oli vähän palautetta annettavanaan”, Nevo sanoo.

Työssäänkään Nevo ei tyydy kielenhuoltoon ja prosessin kaitsemiseen.

”Kustannustoimittajana sörkkin ja puutun tosi paljon.”

Sisältöjen täytyy olla tasalaatuisia ja sopia oppimateriaalin konseptiin.

Joskus editoinnin jälkeen oppikirjailijan alkuperäisestä tekstistä ei ole juuri mitään jäljellä. Toisen kirjoittaman tekstin voi kir-

joittaa uusiksi vain, jos tämän luottamuksen on jo ansainnut, Nevo sanoo.

Hän uskoo oppikirjailijoiden pääsääntöisesti arvostavan hänen ottamaansa sparraajan roolia.

”En sano, että olisin aina oikeassa. Minun työni on myös sitä, että vedän tarpeen vaatiessa jarrun pohjaan – joskus yllättävän myöhäisessäkin vaiheessa”, Nevo sanoo.

KUN UUSIA OPPIMATERIAALEJA suunnitellaan, Nevo kiertää kymmeniä paikkakuntia ja opettajainhuoneita. Opettajia tavataan myös, kun on aika testata materiaaleja, markkinoida uudistunutta sarjaa, kouluttaa sen käyttöönotossa ja kerätä palautetta.

Opettajien unelma on, että kone korjaisi esseet. Siitä ollaan Nevon mukaan ”valovuosien päässä”.

Nevo itse toivoo, että tulevaisuudessa digimateriaalit osaisivat ohjata ja tukea oppilasta esimerkiksi kertomalla, mikä sujuu jo, mitä pitää harjoitella ja mitä kannattaa tehdä seuraavaksi.

Sisältöjen kehittämistä tukisi Nevon mielestä se, jos jokaisen kustantamon johtoryhmässä olisi pedagoginen johtaja – henkilö, joka tuntee liiketalouden lisäksi myös koulujen arjen.

”Nyt on syytä investoida digitaaliseen oppimiseen. Ja jotta voi päättää, mihin raha suunnataan, pitäisi olla vahva käsitys siitä, mitä oikeasti tarvitaan.”

Toisen asteen maksuttomuus sai kustantajat pelkäämään, että kunnat alkaisivat pihistellä oppimateriaaleissa. Näin ei ole juurikaan käynyt, Nevo arvioi. Opettajat saavat

Opettajien itse tekemät ja muut "ilmaiset" oppimateriaalit eivät Teppo Nevon mielestä uhkaa kustannettujen materiaalien asemaa. "Haluaisin, että opettaja voi käyttää aikansa kaikkein tärkeimpään: opettamiseen, kasvatamiseen ja läsnäoloon", Nevo sanoo.

yhä päättää, millaisia opetusmateriaaleja he käyttävät.

"Valitettavasti on kuitenkin kuntia, joissa on vain valittu halvin."

Suuri oppimateriaalien julkaisija Sanoma kanteli EU-komissiolle Ylen ilmaiseksi tarjoamista oppimateriaaleista. Nevon mukaan ani harva opettaja jättäytyy kokonaan ilmaisten ja itse tehtyjen materiaalien varaan. Niillä voi lähinnä täydentää opetusta.

Hän ei usko, että esimerkiksi Ylen Abitreenit ja Triplet-palvelut olisivat kustantajien ansainnalle aito uhka.

"Ylen oppimisen sisällöt ovat niin suppeita, ettei kukaan pysty korvaamaan niillä oppimateriaalia."

ELOKUUN ON TEPPON Nevolle kiireistä aikaa. Kun uudistuneet oppimateriaalit otetaan käyttöön, seuraa opiskelijoiden ja opettajien

kysymysten tulva.

Samaan aikaan Otavalla tehdään jo seuraavia lukion uuden opetussuunnitelman mukaisia kursseja eli moduuleja.

Nevo toivoo, että oppimateriaalien sisällöistä ja laadusta puhuttaisiin enemmän. Hän ei halua valittaa ammattinsa kehnosta näkyvyydestä tai arvostuksesta, vaan korostaa sen monipuolisuutta ja merkityksellisyttä.

"Tämä on ala, jolla voi tehdä vallankumouksia. Oppimateriaaleja käyttävät kaikki. Niistähän se tieto imetään."

Nevon oma tavoite on tehdä Suomen parasta – ei toiseksi parasta – äidinkielen ja kirjallisuuden oppimateriaalia.

"Jaksan jauhaa oman oppiaineeni sisällöstä ihan loputtomasti – sekä oppikirjakokouksessa että kaljan äärellä baarissa. Juttu ei lopu ikinä. Se on ihanaa." ●

Teppo Nevo, 38

- Työskennellyt Otavalla vuodesta 2012 kustannustoimittajana ja myöhemmin tuottajana.
- Kotoisin Luvialta, joka on nykyisin osa Eurajokea.
- Opiskellut suomen kieltä, kotimaista kirjallisuutta ja kasvatustiedettä Turun ja Helsingin yliopistoissa.
- Työskenteli aiemmin äidinkielen ja kirjallisuuden lehtorina Riihenmäen koulussa Mäntsälässä ja Kaitaan lukiossa Espoossa.

Nuoret toimittajat uhraavat hyvinvointinsa tavoitellessaan täydellisyyttä, ja tilanteen korjaamiseksi tarvitaan konkaritoimit- tajien apua, kirjoittaa Roosa Savo

Roosa Savo, teksti • Hanna Lahti, kuva

Kun pohdiskelin uravalintaani viestinnän opiskelijana, yksi asia oli selvä: en koskaan työllistyisi journalistina.

Mediatilat, ammattitoimittajat ja opettajat toivat samaa viestiä: Täällä ei ole mitään nähtävää. Hajaantukaa. Pelastakaa itsenne. Hypätkää viestintäjunaan.

Muistan vierailut viestintätoimistoissa, joissa meille tarjottiin viiniä ja houkuteltiin hakemaan harjoitteluihin. Sen ainoan kerran, kun vierailimme toimituksessa, meille tarjottiin pillimehutiä ja kysyttiin: ”No, mitäs te haluisitte tietää.”

Mutta mitäpä nuori kirjoittaja unelmilleen mahtaa? Mielikuvissani journalismi taisteli maailman pahuutta vastaan aseenaan vain totuus. Paloin halusta päästä osaksi toimittajien joukkoa.

Panin kaiken energiani kesätoimittajahakuihin, mutta sähköpostilaatikkoni täyttyi hylkäysviesteistä. Vähitellen ymmärsin tuhlaavani aikaa. ”Ainejärjestölehden päätoimittaja” ei merkinnyt työnhaussa mitään, kun vastassa oli samoja kesätyöpaikkoja hakevia nelikymppisiä konkareita.

Seurasi hyppy yrittäjäksi. On iso kynnys lähteä freelanceriksi ilman kokemusta ja verkostoja, mutta niin tekee suuri osa tänä päivänä alalle tulevista.

Soitin Kaisa-kirjaston puhelinkopista tärkein käsin *Ylioppilaslehd*en silloiselle päätoimittajalle ja esittelin juttuidean.

!! Pysymme hiljaa, koska pelkäämme, että oven takana odottaa joku paremmin painetta sietävä nuori menestytjä valmiina ottamaan paikkamme.

Aloin ottaa suoraan yhteyttä kiinnostaviin toimituksiin ja nappasin harjoittelupaikan *Yliopisto*-lehdestä. Seuraavana vuonna pääsin lopulta myös kesätoimittajaksi *Hyvä Terveys*-lehteen.

OLEN SIIS LÖYTÄMÄSSÄ jalansijaa alalla, mutta huomaan kysyväni itseltäni usein, onko minusta todella tähän.

Kun tuttuni oli kesätoimittajana uutistoimituksessa, hän teki salaa ylitöitä vaikuttaakseen tehokkaammalta.

"Varmaan kaikki tekivät sitä ainakin joskus", hän pohti. Seuraavana päivänä pomo kehui nopeaa toimintaa.

Toimittajatulokas uppoaa helposti riittämättömyyden tunteisiin, mikä johtaa itsensä vähättelyyn, epävarmuuteen ja salaisiin ylitöihin.

"Tästä on tullut survival of the fittest", kuvailee toinen ystäväni. Nykytilanne näyttäytyy nuorelle toimittajalle niin, ettei keskinkertaisuus enää riitä – täytyy olla virheetön.

Kun itse sain viime kesänä ensimmäistä kertaa kesätoimittajan paikan, en voinut uskoa, että minut palkattiin kaikkien hakijoiden joukosta. Koin painetta täydellisyyteen. Vaikka työtäni kehuin mielessäni pyöri, että joku toinen kymmenistä tai sadoista hakijoista olisi pärjännyt vielä paremmin.

Kolmas tuttuni sai ensimmäisen vakituisen työpaikkansa kolmikymppisenä oltuaan alalla yli kymmenen vuotta. Hän esitti hyvin matalan palkkapyynnön eikä osannut toivoa työsuhte-etuja. Vaikka hän oli osaava ammattilainen, jatkuvat määräaikaissuudet olivat opettaneet, että mitään ei saa vaatia. Muuten työhön palkataan joku toinen.

Vaikka nuori toimittaja luottaisi itseensä ja taitoihinsa, hän ei välttämättä luota siihen, että ala kannattelee.

Pauliina Lehtonen toteaa kirjassaan *Itsensä markkinoijat – nuorten journalistien urapolut ja yksilöllistyvä työelämä*, että monet nuoret kyllä luottavat osaamiseensa, mutta pohtivat, haluavatko jatkaa alalla, jolla tulevaisuus on niin epävarma.

Jenni Mäenpään suomalaisille toimittajaopiskelijoille suunnatussa kyselyssä vuodelta 2015 vain 40 prosenttia uskoi voivansa elättää itsensä journalismilla. Viestintäpuolelle siirtymistä pidettiin turvallisena vaihtoehtona.

Tunnen monia lahjakkaita tekijöitä, jotka ovat vaihtaneet viestintään. Houkuttimena ei ole vain palkka tai edut, vaan mahdollisuus oman osaamisen kehittämiseen ja yleinen positiivinen ilmapiiri.

JOURNALISMIN TULEVAISUUDELLE olisi tärkeää, että motivoituneet tekijät pysyvät alalla.

Nordic Institute of Business & Society -ajatushautomon Mediaosaaja 2030 -hankkeessa todettiin, että alan houkuttelevuus on kärsinyt viime vuosien kurjistumispuheista.

Vanhemmat kollegat jaksavat muistuttaa kultaisesta 1980-luvusta, jolloin resursseja riitti. Muistelot kääntyvät usein siihen, kuinka nykyään toimittajan työ on yhtä ahdinkoa. Meille, jotka emme olleet edes syntyneet journalismin auvoisina aikoina, tällainen puhe on todella lannistavaa.

Epävarmuus on alan todellisuutta, mutta vasta-alkajat käsittelevät epävarmuutta eri tavoin kuin konkarit. Aloittelijalla ei ole samanlaisia tukiverkostoja tai luottamusta omaan osaamiseen kuin kokeneemmilla.

Kaikkein yksinkertaisin tapa auttaa nuorta kollegaa on tukea ja rohkaista. Kun esihenkilöt porraävät jatkuvassa kiireessä, moni ei oikeasti uskalla kysyä "tyhmiä kysymyksiä". Työkaverin ystävällinen neuvo voi pelastaa päivän.

MEIDÄN PITÄISI MIETIÄ YHDESSÄ, miten alalle tulevat nuoret saadaan osaksi ammatillista yhteisöä, jossa epävarmuuksia ja ongelmia voi pohtia yhdessä. Yksi mahdollisuus olisi kehittää mentorointikulttuuria, jossa aloittelijan tukena olisi kokeempi kollega.

Moni nuoria toimittajia koskeva ongelma jää pimentoon, koska kukaan ei uskalla puhua niistä. Tässä on meille nuorille haaste: miten oppisimme kertomaan kollegoillemme, että olemme aivan poikki? Tai myöntämään, ettemme uskalla soittaa ministerille yksin? Pysymme hiljaa, koska pelkäämme, että oven takana odottaa joku paremmin painetta sietävä nuori menestytjä valmiina ottamaan paikkamme.

Koska aloittelevia toimittajia vaivaa epävarmuus, tarvitsemme tukea teiltä kokeneemmilta. Kertokaa omia muistojanne kesätoimittaja-ajoista. Kertokaa, mitkä asiat nykyään tehdään paremmin kuin silloin auvoisina aikoina. Kertokaa, miksi toimittajan työ sykdähdyttää edelleen, vuosien jälkeenkin.

Muille aloitteleville journalisteille haluan sanoa tämän: journalismi vie helposti mennessään, mutta pitää opetella tuntemaan oma arvonsa ja omat rajansa. Nuorellakin toimittajalla on oikeus tehdä välillä vain ihan ok juttu tai sulkea työkone varttia aikaisemmin. ●

Kirjoittaja on 26-vuotias freelancetoimittaja.

Bilden behövs – pressfotografen Lina Enlund vill räcka till så mycket som möjligt under en arbetsdag

Hanna Nordenswan, text ● Lina Enlund, fotos

O 8:45 Morgonmöte på tidningen Västra Nylands redaktion. Fotografen **Lina Enlund** stänger dörren till sitt kontor för att undvika rundgång och sätter sig bakom datorn. Mötet hålls digitalt trots att flera är på plats på redaktionen, det underlättar för dem som fortfarande pandemi-jobbar hemifrån.

Enlund ska i dag ut på uppdrag med sommarvikarierna. I alla fall ett uppdrag är inbokad på morgonen och ett annat på eftermiddagen, däremellan är hon redo att rycka ut om det behövs. Enlund är tidningens enda fotograf och jobbar 60 procent, tisdag till torsdag.

10:00 Det doftar nybakt i trähuset i centrala Ekenäs. Enlund och reportern **Carolina Savander** hälsar på hos familjen **Berglund**, vars son ska intervjuas om sitt sommarjobb som brödförsäljare.

Enlund plockar genast fram kameran, men tar först leende kontakt med 13-åringen som intervjuas. Hon lyssnar aktivt och väntar tills pojken nervositet släpper innan hon knäpper den första bilden. Hon testat olika vinklar och efter intervjun regisserar hon pojken lite för att få bilden hon är ute efter.

Tidigare jobbade Enlund heltid på *Västra Nyland*. År 2016 gick tidningen ner från att komma ut fem dagar i veckan till två och stora nedskärningar gjordes.

”Jag är glad att de behöll en fotograf fast det inte var på hundra procent. Just då kändes det hemskt att *VN* gick från fem till två dagar och då kändes 60 procent som en vinst, att fotografen ens fick bli kvar.”

Enlund studerade foto först på *Västra Nylands* Folkhögskola i Karis och senare på Novia.

”Det har ju inte blivit bättre för fotografer

”Just då kändes det hemskt att *VN* gick från fem till två dagar och då kändes 60 procent som en vinst, att fotografen ens fick bli kvar.”

Lina Enlund, pressfotograf

sedan jag utexaminerades. Samma dag då jag blev klar såg jag på nyheterna att nån amerikansk tidning helt skulle skippa fotografer.”

10:30 Enlund är tillbaka på redaktionen efter sitt första uppdrag. Hon kopplar kameran till datorn och klickar upp bilderna, börjar gå igenom dem och markera sådana som funkar.

På Lina Enlunds arbetsbord står tre små porslinstoaletter som hon har småsaker i, pennor och gem. Hon har fått dem från den lokala IDO-fabriken som hon besökt flera gånger för jobbet.

Chefredaktören **Marina Holmberg** tittar in och påminner om att dricka mycket vatten. Juniförmiddagen är redan stekhet.

Enlund klickar vidare genom morgonens bilder.

”Ibland är förväntningarna inför uppdrag så att man tror att det ska se ut på ett visst sätt, men det som sedan händer är något helt annat.”

I kafferummet på redaktionen hänger inramade tidningar, förstasidor som varit speciella. En av förstasidorna täcks av en bild av en

kalvande ko, en bonde drar ut kalven. Bild: Lina Enlund.

”Den är jag stolt över. Reportern hade redan skrivit artikeln, som handlade om ryska sanktioner och hur de påverkade jordbrukare. Jag skulle fixa bild och ringde den här bonden och han sa ’kommer du nu får du se en nyfödd kalv’.”

Enlund drömde inte alltid om att bli fotograf, men började på Västra Nylands Folkhögskola efter gymnasiet för att göra något roligt. Det var där hon fick insikten om att fotografering kan vara ett yrke. Den dåvarande fotografen på *Västra Nyland*, **Nina Ahtola** besökte utbildningen för att berätta om sitt jobb.

”Tidigare tänkte jag att pressfotografer mest fotar politiker. Under en kurs i fotohistoria tittade vi på **Hannes Heikuras** bilder och då fattade jag att man kan göra pressfoto på ett kreativt sätt.”

Senare började Enlund jobba på *VN* på ett vikariat och tog sedan över Nina Ahtolas jobb då hon slutade.

11:00 Chefredaktören tittar in igen, hon ber Lina fota sommarvikarierna under dagen, så de kan presenteras i tidningen.

”Om du tar en gruppbild och så en kolumnbild.”

Enlund är den som åker omkring mest av alla på redaktionen. Hon är inte från regionen ursprungligen, men efter sju år på tidningen är området bekant.

”Kontaktnätet är ju inte det samma som hos infödda. Men jag brukar sporta med att se mig omkring i rum och räkna hur många där jag har fotat.”

Enlund bläddrar i en tidning på sitt bord och pekar.

”Den här grejen gjordes när jag inte var på jobb, reportern fotade själv.”

Hon tycker tidningen skulle må bra av en

Självporträtt på Lina Enlund "Skogen kändes som det enda rätta!"

"Jag ville visa vad det var frågan om, den här bilden arrangerade jag så att intervjuobjektet fick visa upp semlorna. Det passade bra med skylten i bakgrunden och en fin bakduk. Jag valde just denna för att han hade en sån fin min, han såg stolt ut!"

fotograf på heltid.

"Man ska ha en skild fotograf för att bilden är viktig. Den behöver få fokus, den är värd att lägga vikt vid. Bilden är inte bara ett tillägg till texten."

Enlund påpekar att människors läskunskaper för bilder ökat då det är så mycket bilder omkrings oss. Det är bilden som lockar till läsning, både digitalt och på papper.

"Därför är det en märklig väg att gå att minska på fotografer."

Just den här sommardagen har tempot varit ungefär som det brukar. Men Enlund är alltid beredd på att någon ringer och ber henne komma nu, genast.

12:00 Enlund får ett samtal om arkivbilder.

Hon hämtar ut några svartvita foton ur redaktionens arkiv och skickar bilder på dem till en kollega. I arkivet finns radvis med pärmar, från "Finland-Fötter" och "Hieroglyfer-In-födingar" till "Sovrum-Sväv" och "Sydafrika-Tenala".

Sedan är det dags för lunch. En lunchrestaurang finns i huset, som förr också fungerade som tidningstryckeri. Numera har fler företag kontor här.

Sedan hon började jobba 60 procent har Enlund försökt ta sig tid att jobba med egna projekt också. Hon har fotat en bok, *Glans och vardag på Raseborgs slott*, tillsammans med **Niclas Erlin**. Och i flera år har hon försökt få till ett fotoprojekt om folkdräkter.

"Jag var på ett bröllop och tre personer i min ålder hade folkdräkt, då blev jag nyfiken på vem som har folkdräkt i dag och vad det betyder."

Projektet har ändå stått stilla ett tag – det är svårt att hitta tiden att åka till Österbotten eller Östra Nyland för att fotografera folkdräkter.

13:30 Enlund svarar på några mail och packar sedan ihop sin utrustning för att åka ut på nästa uppdrag. Sjöräddningen i Ekenäs har fått en ny båt och de ska passa på att ge råd inför midsommaren. Det är vindstilla och gassande sol nere vid bryggan.

Enlund sitter med under intervjun, lyssnar aktivt och har kameran redo i famnen. Efteråt ber hon sjöräddarna lägga på flytväst och hoppa ombord. Enlund hänger över relingen, testar olika vinklar. Hon ber dem titta genom kikaren medan hon själv kikar genom sin lins.

Den ena räddarens skor inte får synas, de är inte passande för sammanhanget och kan ge fel bild av arbetet. Enlund byter vinkel.

14:50 Tillbaka på redaktionen. Enlund ber sommarvikarierna förbereda sig för att bli fotograferade medan hon laddar upp sjöräddarbilderna.

"Det var en typisk grej där jag hade förväntningar som inte uppfylldes, jag hade hoppats att vi skulle ut med båten men det var de inte medvetna om, så jag fick improvisera."

15:10 Tre badbollar och tre sommarvikarier får precis plats i den lilla redaktionsbilen. Enlund kör ner dem till sandstranden där hon tar av sig skorna och ber vikarierna att göra det samma och ställa sig i vattnet. Hon regisserar ställningarna lite och klickar.

Mentalt har Enlund redan börjat förbereda sig på andra uppdrag hon vet att hon ska iväg på under veckan.

"Jag vill att tidningen har bra bilder, det är ju min stolthet också. Då vill jag räkna till så mycket som möjligt." ●

"Det jag försökte få till stånd var att få en bild som inte är så statisk, undvika att de står på rad framför den nya båten men att båten ändå är med. Så jag försökte få dem att visa upp så att man fick lite rörelse i bilden. Jag valde den här främst för att den inte är statisk, det händer något. Dessutom ser man båten bra i bilden, man måste komma ihåg vad nyheten är."

"Det här är ett årligen återkommande uppdrag med att fota sommarvikarierna, då ville jag inte göra det på samma sätt som året innan. Bildidén kom lite som ett skämt men sen blev det så. Jag tycker om att det inte är så långt mellan idé och handling! Det passade bra också att kunna anspela på bilden i rubriken, som blev 'Sommarvikarierna redo att sätta sig i blöt'.

Den här valde jag för att själva uppsättningen såg bra ut. När man släpar ut någon i vattnet med badbollar är det mycket att hålla reda på, men själva miljön var redan bra. Jag tog också en närbild men jag ville att man faktiskt ser att de står i vattnet. Kompositionen funkar. Jag tycker kanske mest om den här mer spontana bilden med sommarvikarierna. Som uppdrag var det så där 'just det, det ska göras igen'. Hade kanske lägst förväntningar på den bilden men sen blev den ändå så här rolig."

"Det är skrivande personer som bestämmer i mediehusen"

Fler deadlines och bilder, färre fotografer. Många tidningar i Finland har sparat in på pressfotografernas tjänster de senaste åren och i Svenskfinland är det få som har kvar fler än en fotograf på heltid.

Jonas Brunnström har jobbat på *Österbottens Tidning*, tidigare *Jakobstads Tidning*, sedan 2004. När han började hade redaktionen fyra fotografer.

"Coronaåret är det första då jag är helt ensam."

Under Brunnströms tid på tidningen har han sett hur fokus skiftat mer mot webben där fler bilder både ryms och behövs. Att fotograferna är färre kompenseras med att reportrar själva tar

bilder. Det är en självklarhet för många som är nya i branschen, men enligt Brunnström får läsaren alltid mer ut av helheten om en skild fotograf är med på uppdraget.

"*Keskipohjanmaa* som är vår granne har tre anställda pressfotografer på heltid och de är grymt bra visuellt, det är ingen fråga om det."

Stefan Öhberg har jobbat som fotograf på *Nya Åland* nästan lika länge som tidningen existerat. Nyan fyllde 40 år i somras och är en av få svenskspråkiga tidningar i Finland som faktiskt kommer ut oftare nu än då den grundades – i dag utkommer den fem dagar i veckan men har fortfarande lika många fotografer som tidigare.

"Jag har varit med sen den svartvita tiden då allt togs med film – mörkrum, rastning av bilder och hela kedjan. När allting blev enklare med digitaliseringen trodde man att livet skulle bli enklare, men man fick ju bara mer jobb", säger Öhberg.

Nya Åland har i dag två fotograftjänster. Som bäst var pressfotograferna tre stycken. Öhberg saknar ofta att få bolla idéer med en kollega.

"Mestadels jobbar man ensam på dagarna och det känns lite jobbigt. Vi har ju en förstående

redaktion, vi har alltid varit vana med lite folk och att ha det ekonomiskt tufft. Men när något oförutsett händer, en olycka till exempel, blir det problem. Tack och lov kan många redaktörer rycka ut och ta bilder själva."

Tidningen publicerar allt oftare också mobilbilder från allmänheten i och med att telefonernas kameror blir bättre och bättre.

"Visst känns det som att fotografens roll börjar vara lite hotad. Folk förstår inte att proffsen komponerar bilder på ett snyggt sätt och blir vana vid att bilden kan se ut hur som helst, det gör att folk accepterar sämre bilder", säger Öhberg.

Jonas Brunnström är ense om att pressfotografernas platser inte känns säkra.

"Det som jag alltid säger är att det är skrivande människor som bestämmer i mediehuset. Jag har aldrig träffat en vd eller en hr-person som skulle komma från en visuell bakgrund. Om det inte finns en förståelse att bevara det visuella tänket så är det alltid lika spännande att se hur det går vid samarbetsförhandlingar", säger Jonas Brunnström.

Hanna Nordenswan

Drevet dissekerat

En av årets mest anmärkningsvärda nyhetsföljetonger är den om Pohjola-Norden och organisationens numera avskedade generalsekreterare **Michael Oksanen**. *HBL:s* **Maria Gestrin-Hagner** förtjänar en Snöspaden-nominering för en rapportering som varit betydelsefull, inte bara för Pohjola-Norden utan också för Svenskfinlands fond-, stiftelse- och föreningsvärld.

Bevakningen av härvan, även den som gjorts av andra nyhetsredaktioner, har genomgående varit saklig och hela tiden förankrad i verkliga oegentligheter. Pohjola-Nordens agerande efter avslöjandet är ett bevis på detta.

Därför var det överraskande att läsa minister **Ole Norrbacks** insändare i *HBL* (23.7). Norrback efterlyste en paus i rapporteringen, som han kallade för ett "drev". Det känns inte som en korrekt beskrivning.

I sommar har jag lyssnat på **Sebastian Dahlströms** intervjuserie *Den största nyheten*. I avsnittet om när **Ilkka Kanerva** sms:ade bort sig själv från utrikesministerposten uttalar sig **Anne Suominen**, då chef på *HBL:s* politiska avdelning, insiktsfullt om det som brukar kallas för ett drev.

Suominens poäng är att när politiska skandaler pågår så sneglar nyhetsredaktionerna på varandra och känner av läsarnas förväntningar om ny information. Att inte leva upp till dessa förväntningar vore att svika det journalistiska uppdraget.

Det är skäl att påpeka att det som utmynnar i ett sorts flockbeteende föregås av att nyhetsredaktioner och journalister på var sitt håll fattar individuella beslut om hur händelseförloppet ska bevakas. Som Suominen noterar

leder det ibland till att politiker bokstavligen ställs mot väggen.

”När politiska skandaler pågår så sneglar nyhetsredaktionerna på varandra.”

Det är svårt att förneka att det i en intensiv nyhetsbevakning finns inslag som journalistkåren kunde vara utan. Men att vi överhuvudtaget kan identifiera dessa mindre smickrande drag visar också på att vi känner till journalistikens huvudsakliga uppgift: att få fram ny information, sätta den i ett sammanhang och förklara dess betydelse.

Det knepiga med ett ord som "drev", när det används i den allmänna debatten, är att det är lika analytiskt som en hammare. Att döma ut en bevakning som ett drev är ofta att försöka ogiltigförklara den helt och hållet, istället för att förstå de olika aspekterna av bevakningen.

Det är kanske begripligt att den som är föremål för en granskning, eller att den som sympatiserar med den som granskas, vill reducera den journalistiska processen till en flåsig klappjakt. Men det gör inte beskrivningen mera rätt för det.

På så sätt påminner "drev" om "fejkyheter". Ordet säger mer om avsändaren än om journalistiken.

Dan Lolax ● Twitter: @danlolax
Sribenten är chefredaktör på Kommuntorget.

FÖRE DEADLINE

Gestrin-Hagner och Lillkvist gästar Jpodden

Gräva lokalt, nysta upp oegentligheter i Svenskfinland och ställa rätt frågor till beslutsfattare och makthavare. Hur gör man? Hur hittar man nyheterna? Och hur förbereder man sig för en ansvarsutkrävande intervju? Det här diskuterar journalisterna **Maria Gestrin-Hagner** från *Hufvudstadsbladet* och **Marcus Lillkvist** från HSS Media i *Jpodden* sionde avsnitt som utkommer fredagen 27 augusti. **Magnus Londen** är programvärd.

Maria Gestrin-Hagner är aktuell med sin granskning av oegentligheterna vid föreningen Pohjola-Norden och dess understödsstiftelse. Tidigare har hon bland annat avslöjat hur Svenska folkskolans vännar renoverade en lyxlägenhet åt sin kanslichef 2017.

I *Jpodden* berättar hon om hur det gått till när hon grävt i finlandssvenska stiftelser och föreningar och om vilka reaktioner hon fått.

Marcus Lillkvist gräver lokalt i Österbotten. Han

är bland annat känd för att ha begärt ut namnen på sökande då Jakobstad sökte stadsdirektör 2016. Staden gav inte ut alla namn och Marcus Lillkvist tog ärendet till Högsta förvaltningsdomstolen. År 2019 kom beskedet: Jakobstad hade gjort fel.

Jpodden är Journalistförbundets podcast vars första avsnitt utkom i december 2020. *Jpodden* är en del av förbundets specialsatsningar under 100-årsjubileet och ett nytt avsnitt sänds en gång i månaden under hela jubileumsåret.

Det föregående avsnittet sändes i juli. Då var temat förlagsredaktörens arbete – med **Sara Ehnholm Hielm** från Förlaget M och **Lari Assmuth** från Schildts & Söderströms som gäster. De diskuterade bland annat skillnaderna i att jobba med skönlitteratur och läromedel och gav tips för den som drömmer om att bli förlagsredaktör.

Du kan lyssna på *Jpodden* via Journalistförbundets webbplats, via Apple eller Spotify.

Lina Laurent

FOKUS

Aamulehden kuvaajajarjoittelija Eeva Valtokari on maailman hauskimmassa työssä

Nina Erho, teksti • Marjaana Malkamäki, kuva

”Koulussa kuvattavana ovat usein kaverit. Töissä olen oppinut ohjeistamaan juuri tapaamiani ihmisiä ja toimimaan nopeasti. Kuvissa voi toteuttaa haluamiaan asioita, kun alkaa uskoa omaan ammattilaisuuteensa.”

Tampereen yliopistossa visuaalista journalismia opiskeleva **Eeva Valtokari** työskentelee *Aamulehdessä* kuvaajajarjoittelijana toukokuusta elokuuhun.

”Toimituksessa on ollut hiljaista, mutta olen viihtynyt hyvin. Koska kuvaan vapaa-ajallakin, on kiva, että yksi töistä ei ole kotona. Viime kesänä *Keskipojanmaassa* seurasin kollegojen työtä ja opin hirveästi etenkin **Clas-Olav Slottelta**. Hän on kokenut mutta aina innoissaan.

Välillä stressaan sitä, suoriudunko tarpeeksi hyvin, jotta saisin jatkossakin työskennellä tällaisessa unelmapaikassa. Toimeentulo olisi turvatumpi muilla aloilla, mutta mikään muu ei ole näin siistiä. Jotkut keikat ovat vaikeita, esimerkiksi kun kuvasin teurastamossa. Silloin mietin, että tätä en pääsisi muutoin näkemään.” ●

Eeva Valtokari kuvasi kesäkuussa Tiia Korhosta Aamulehden uimataidottomia aikuisia käsittelevään juttuun. ”Seurasin valoa, ja tuosta kulmasta osuin mielestäni parhaalla tavalla Korhoseen. Vaikka en vapaa-ajalla menisi vaatteet päällä veteen, töitä tehdessä se ei tuntunut kovin kummalliselta.”

Ville Eloranta ● Twitter: @ville_eloranta
Kirjoittaja on Helsingin Sanomien kielenhuollosta
vastaava toimittaja.

Kielikorva on joskus kuuro rektioille

Suomen kielen yliopisto-opiskelijat kehittivät 2000-luvun alkuvuosina opiskelijahaalareihin kangasmerkin, jossa lukee ”Rektiohäiriöstä voi puhua”. Rektioon liittyvistä ongelmista todella keskustellaan turhan vähän, joten korjataan asia.

Kielitoimiston sanakirja määrittelee rektion ”sellaiseksi yhteen kuuluvien sanojen suhteeksi, että toinen vaatii toisen määrämuotoon”. Tämä näkyy erona vaikkapa verbien *syventyä* ja *pitää* edellyttämissä sijamuodoissa: *syvennyn kirjaan* mutta *pidän kirjasta*. Yleensä ”rektiohäiriön” estää kielikorva, mutta joskus kielen ammatilainenkin menee vipuun. Tällaisissa kömmähdyksissä ei ole kyse esimerkiksi puhekielen mukaisesta muodosta (”mä”, ”kirjottaa”) vaan sanamuodon esiintymisestä kummallisissa yhteydessä.

Tyypillinen tapaus on sanojen *merkitys* ja *vaikutus* sekoittuminen: vaikka kirjoitetaan *vaikutus työllisyyteen*, ”merkitys työllisyyteen” on epäluontevampi kuin

merkitys työllisyydelle tai *merkitys työllisyydessä*. ”Riski epäonnistumiselle” -rakennetta sujuvampi taas on *epäonnistumisen riski*. ”Syy jollekin” -rakenne on puolestaan Kielitoimiston mukaan rajatapaus, jota neutraalimpi on *syy johonkin* (tai *jonkin syy*).

Joskus on syytä muokata lausetta perusteellisemmin. ”Hän syytti presidentin anastaneen vallan” on luontevammin *Hän syytti presidenttiä vallan anastamisesta*. Toisaalta itsenäisetkin sanat saattavat toisinaan olla asiateksteihin turhan arkisia: ”Maito on loppu” on yleiskielisesti *Maito on lopussa* (tai *loppunut*).

Myös yleiskielen rektiot voivat muuttua tai väljentyä kieliyhteisön mieltymysten tuloksena. Nykyään saa ihan virallisestikin olla *tyytyväinen jostain*, kun ennen suositettiin vain *muotoa tyytyväinen johonkin*. Esivanhempamme taas hölmistyisivät huomattavasti, ettei enää *lahjoiteta museota kultakellolla* vaan *museolle kultakello*.

TUTKITTUA

Tutkimus: Journalismi tarvitsee kapinallisiaan

Toimittajat, jotka haastavat toimitustyön käytäntöjä, auttavat journalismia sopeutumaan yhteiskunnan muutoksiin.

Tämä selviää väitöskirjasta *Toisto journalismin kentällä*, joka julkaistiin kesäkuussa Tampereen yliopistolla. **Pauliina Penttilä** kartoittaa tutkimuksessa tapoja, joilla toimittajat tasapainottelevat eri ihanteiden ja intressien välillä.

Tutkimuksen ytimessä on vuosina 2003–2004 kerätty etnografinen aineisto, jota on täydennetty muulla toimitustyön havainnoinnilla. Penttilä on itsekin journalisti.

Tutkimuksessa lähdetään liikkeelle oletuksesta, että toimituksen arkisessa työssä tapahtuu ”toistoja”, jotka ylläpitävät tai haastavat käytäntöjä ja valtasuhteita.

Tutkija analysoi toistoja herkkäisesti. Hän asettaa toimituskokouksissa heitetyt vitsit ja toimittajien luovat ratkaisut osaksi laajempaa mallia, jossa ammattilaiset navigoivat perinteisten työtapojen ja muuttuvan yhteiskunnan ristiaallokossa.

ESIMERKKI TOISTOSTA on perinne, jossa *Etelä-Suomen Sanomilla* oli tapana julkaista kaupungin eliitin juhlapuheita ilman kritiikkiä. Tällaisella toistolla lehti vahvisti vallanpitäjien asemaa.

Toimitukset voivat kuitenkin myös ”toistaa toisin” ja näin kyseenalaistaa käytäntöjä. Vuonna 2004 *Etelä-Suomen Sanomat* päätti, ettei se lähettä toimittajaa kaupunginjohtajan syntymäpäivien juhlavastaanotolle. Syntymäpäivä muodosti edelleen toiston, mutta toisenlaisen kuin ennen. Juhlaseremonian kuvailemisen sijaan lehti haastatteli päivänsankaria.

Toistot auttavat pitämään journalismin kentän vakaana ja suojelevat alan ideaaleja. Jos toistoja ei jatkuvasti haasteta, journalismi kuitenkin luotuu. Tutkija muistuttaa, että toimittajien tehtävä on venyttää kentän rajoja. Journalismiin voi omaksua rakentavasti vaikutteita esimerkiksi taiteen, teknologian ja talouden puolelta sekä myös kansalaisjourna-

lismista ja sosiaalisen median ilmiöistä. Näin ala pysyy hallitun epävakauden tilassa.

Toki muutoksissa on vaaransa. Journalismin kenttä voi sumentua liikaa. Esimerkiksi kun jutut viihteellistyvät, journalismin perinteiset ideaalit saattavat heikentyä, jolloin ala ei palvele perustehtävänsä ja sen olemassaolon oikeutus on uhattuna.

Juha Matias Lehtonen

Annaleena Jalava, 47, aloitti toimituspäällikkönä A-lehtien naisten median toimituksessa 16. elokuuta. Hän keskittyy erityisesti Eeva-mediaan. Aiemmin Jalava työskenteli Sanomalla, viimeksi *Glorian* ja *Glorian Kodin* toimituspäällikkönä. Urallaan hän on työskennellyt myös *Me Naisissa*, *Trendissä* ja *Demissä*.

Annaleena Jalava palasi Sanomasta uransa alun A-lehtiin

Mikä veti uusiin tehtäviin A-lehtiin?

Olen ollut enimmäkseen printtiin keskittynyt tekijä ja uudistaja. Nyt tarjolla oli uudenlaista tekemistä printin ohelle. Tehtävänä on suunnitella brändin laajentamista.

Mitä tarkoittaa Eeva-media?

Eevalla on esimerkiksi Eevan kirjaklubi -tapahtuma, jota julkaistaan myös podcastina. Printin brändi pyrkii kasvamaan ja saamaan lisää näkyvyyttä uusilla keinoilla.

Miltä printin uudistajasta tuntuu mennä juuri uudistettuun Eevaan digiä kehittämään?

Ihanalta. Moni työni on alkanut printin uudistamisella. Nyt saan keskittyä digiin enemmän. Eikä uudistukseen ole kerralla ja ikuisesti valmis.

Miten onnistua sekä vaalimaan Eevan printtilukijoita että luomaan uutta verkossa?

Nettitekeminen ei saa olla pois printin tekemisestä, ja minut otettiin lisäksi. Näivettää ei saa, se on lopun tie. Yleisö tulee varmaan olemaan osin samaa, mutta osa löytää brändin verkosta.

Resepti naistenlehden ansaintaan verkossa?

Iso uutismedia vie massat, ja aikakauslehdissä toimii kohdeyleisöajattelu. Pitää luoda sisältöä, joka houkuttelee niin suurta kohdeyleisöä, että ilmoittajat kiinnostuvat.

Miksi niin moni päällikkötoimittaja siirtyi Sanomalta A-lehtiin?

Itse olin Sanomalla yhdeksän vuotta ja annoin sen, minkä kykenen. A-lehdet on nyt kovasti rekrytoinut ja heillä on ollut hyviä

paikkoja auki.

Aikakauslehdistä, myös A-lehdiltä, on viime aikoina joutunut lähtemään iso joukko tekijöitä. Mitä ajattelet siitä?

On kaikkien – myös omistajien – kannalta ikävää, että sellaisiin ratkaisuihin joudutaan. Uskon, että kun olemme kekseliäitä, alalle voi syntyä myös uusia toimenkuvia.

Työskentelit A-lehdillä myös 2000-luvun alussa. Miten arvelet yhtiön muuttuneen?

Paljon, koska aika, talous ja tekemisen tavat ovat muuttuneet. Minulla on silti käsitys, että se on kunnollinen talo, jossa on reilu meininki.

Miten olet itse muuttunut?

Vapaa-ajan elämä oli silloin vilkkaampaa, ja töissä huomioni oli enemmän omassa tekemisessä kuin kokonaisuudessa. Samaa on se, että innostun helposti ja teen mieluummin kuin jatkailen.

Millainen juttujen tilaaja ja editori olet?

Pyrin viestimään selvästi, mitä jutulta halutaan. Editoin paljon, mutta keskustellen. En lähde tekemään toisen tyylistä omaani.

Eevassa julkaistiin pitkään Leelian lepotuoli -ihmissuhdepalstaa. Mistä avautuisit siellä?

Raastavasta ulkopuolisuuden tunteesta, joka syntyy, kun en tykkää laittaa mökkiä, marjastaa, sienestää ja hiihtää, mutta yhä useampi ympärillä tykkää.

Nina Erho

Mitkä ovat Annaleena Jalavan suosikkikirjat?
Lue lisää journalisti.fi

Helppo nakki

Miss Suomi **Tarja Smura** edusti niitä viihdemittelöiden voittajia, joita kilpailuissa olleena toimittajana toivoin ykköseksi. Tarjaa pykäsin voittoon missituomaston jäsenenä talvella 1993.

Liehuvat hiukset, luomumainen olemus, pilkettä katseessa, kun nuori nainen sai kruunun päähänsä. Ilahduin, ja syttyihän maan kauneimmasta vielä kohu.

Hihkaisin "vaude", kun työpaikallani *Iltalehdessä* putkahti uutinen elokuvaohjaaja **Renny Harlinin** ja Smuran romanssista. Missiorganisaatio sen sijaan tyrmistyi uuden tähtensä kaikkoomisesta Rennyn luo Hollywoodiin.

Sain tiedon, että pariskunta lentää Helsinkiin vaihtaen konetta Kööpenhaminassa. Muutama muu media ja minä lensimme kuvaajan kanssa Tanskaan kohuparia vastaan. Paluulippu oli samaan Helsingin-koneeseen kuin parin jatkolento.

Kööpenhaminassa ennen koneen saapumista ostin kentän myymälästä monenlaista syötävää, kuten pussillisen nakkeja.

Kone laskeutui. Media haastatteli lemmentä jo Köpiksen kentällä, mutta minä jututin heitä jatkolennolla Helsinkiin, koska onnistuin pääsemään Rennyn viereen koneen etuosan käytäväpaikalla. Tarja viihtyi ihastuksensa kailalossa ikkunan puolella.

Kävi ilmi, että heillä, etenkin Rennyllä, oli kova nälkä. Nakeilleni tuli kysyntää. Renny ahmi nakkeja ja kummasteli, miten istuinpaikani oli osunut heidän viereensä.

Muu media pällisteli maailmaa koneen takaosassa. Vaikenin siitä, miten sain istuma-paikan Suomen tuoreimman julkkisparin vierestä. Saamiseen riitti, että pyysin Kööpenhaminan kentän asiakaspalvelusta paikan paluulennolle ystäväni Tarja Smuran läheltä.

Arja Nieminen

Kirjoittaja on eläkkeellä oleva toimittaja.

MITÄ SINULLE ON SATTUNUT JA TAPAHTUNUT?
LÄHETÄ TARINASI OSITTEESEEN
JOURNALISTI@JOURNALISTILIITTO.FI

Tuukka Tuomasjukka on työskennellyt sekä freelancetoimittajana että pätikiä työsuhteessa. Hän toivoo freelancetyölle ehtoja, joiden myötä nuoretkin uskaltavat miettiä freelanceuraa hyvänä vaihtoehtona media-alan tai muun työsuhteen rinnalla.

FREELANCEREILLE TÄRKEÄ LAKIMUUTOS TULOSSA EDUSKUNNAN KÄSITTELYYN

Nina Erho, teksti • Laura Vesa, kuva

Eduskunta alkaa lokakuussa käsitellä freelancereille tärkeää tekijänoikeuslain muutosta.

EU hyväksyi vuonna 2019 direktiivin, joka koskee digitaalisia tekijänoikeuksia. Nyt kaikkien EU-maiden pitää muuttaa lainsäädäntöään niin, että lait sopivat yhteen direktiivin kanssa.

Lakimuutoksen tarkoitus on päivittää tekijänoikeuslaki digiaikaan sopivaksi ja turvata tekijöiden oikeudet. Takaraja lakimuutokselle oli jo kesäkuussa, mutta Suomi on myöhässä.

"Tekijöiden neuvotteluasema on monesti heikko, kun puhutaan työn hinnasta ja käyttöoikeuksista. Se on ongelma, koska tekijänoikeuksilla freelancer elää", sanoo freelancetoimittaja ja Journalistiliiton freelanceyhdistyksen SFJ:n hallituksen jäsen **Tuukka Tuomasjukka**.

Myös jäsentensä laskutusta hoitavan Mediakunnan toiminnanjohtaja **Hanna Kokkonen** tunnistaa ongelman, jota direktiivi pyrkii osaltaan korjaamaan.

"Työn ehtoja pyritään heikentämään muun muassa ostamalla entistä laajemmat tekijänoikeudet samaan hintaan. Äskettäin asiakas ehdotti sopimusta, jossa työn tuntihinta olisi jäänyt reiluun kymmeneen euroon."

DSM-DIREKTIIVI VELVOITTAA Suomea muuttamaan tekijänoikeuslakia niin, että tekijöillä on oikeus asianmukaiseen ja oikeasuhtaiseen korvaukseen. Arkikielessä puhutaan kohtuullisesta korvauksesta.

Direktiivi ei määrää, kuinka paljon tai millä periaatteella freelancereille pitää maksaa. Suomi voi päättää itse, miten se kirjaa asian lainsäädäntöönsä. Journalistiliitto ja muut tekijäjärjestöt työskentelevät parhaillaan sen puolesta, että laista tulisi freelancereille mahdollisimman edullinen.

Mikä siis on "kohtuullinen korvaus" ja miten se taataan?

Yksi järjestöjen mielestä hyvä vaihtoehto on niin sanottu kollektiivinen neuvottelu-oikeus.

Nykyään freelancer neuvottelee palkkioista ja

ehdoista yksin ison media-yhtiön kanssa. Käytännössä yhtiö usein vain sanelee ehdot.

Jos freelancereilla olisi kollektiivinen neuvottelu-oikeus, Journalistiliitto voisi neuvotella freelancejäsentensä puolesta. Freelancetyölle voitaisiin saada aikaan sitovat minimiehdot, kuten vähimmäispalkkiot.

Kollektiivista neuvottelemista on pidetty Suomessa kilpailuoikeuden vastaisena. Asia on parhaillaan Euroopan komission käsiteltävänä koko Euroopan osalta.

Kun freelancerit jaksavat alalla ja ehtivät myös kehittää ammattitaitoaan, työn ostajien ei tarvitse koko ajan etsiä uusia tekijöitä, ja kaikkiin tarpeisiin riittää osaajia, Tuukka Tuomasjukka sanoo.

"Tekijöiden riittävyyteen vaikuttaa myös se, uskaltavatko nuoret alalle. Se on vaikeaa, jos sopimukset ovat selkänahkaisia ja neuvotteleminen tuntuu taistelulta tuulimyllyjä vastaan."

Juttua varten on haastateltu myös Journalistiliiton juristia Sanna Nikulaa. •

AV-ALA KAIPAA KIPEÄSTI LISÄÄ OSAAJIA

Audiovisuaalisen alan töitä on nyt tarjolla enemmän kuin niitä ehditään tehdä. Sarjojen, viihteen ja mainoselokuvien tuotannon ja jakelun tehtäviin etsitään jatkuvasti ammattilaisia.

Lisääntyneiden työmahdollisuuksien taustalla on koronapandemia, joka on kiihdyttänyt suora-toistopalveluiden kysyntää.

Kasvaneen kysynnän takia kotimaisia alkupe- räissarjojen ja realityjen tuotantoja on käynnistetty pandemian aikana niin paljon, että alalla on jo osaajapula.

Helsingin Sanomien (17.6.) mukaan eniten osaajia uupuu tuotannosta. Erityisesti tuottajia, linjatuo- tta- jia, tuotantopäälliköitä ja kuvauspäälliköitä kai- vataan kipeästi lisää.

Pikaratkaisuksi työntekijäpulaan alan toimijat ja oppilaitokset ovat kehittämässä kohdennettuja koulutuksia ja lyhytkestoista täydennyskoulutusta.

Tulevaisuudessa ala aikoo kehittää mentorointi- ohjelmia ja hioa nykyisiä koulutusohjelmia vastaa- maan paremmin alan tarpeisiin.

Uusien osaajien kouluttaminen on tärkeää, mutta vähintään yhtä tärkeää on varmistaa alalla pidempään työskennelleiden halu jatkaa. Uusien tekijöiden tulo ei poista työvoimapulaa, jos koke- neet osaajat valuvat toisesta päästä ulos.

AV-ALASTA PUHUTAAN INTOHIMOALANA. Parhaimmil- laan tekijät pääsevät toteuttamaan itseään, koke- vat työnsä hyvin merkitykselliseksi ja saavat jakaa

hienoja yhteisöllisyyden tunteita.

Intohimo tekemiseen kantaa pitkälle, mutta roihuavinkin tekemisen palo sammuu, jos roihu ei saa välillä happea. Ala elää hienoa nousukautta, mutta on tärkeää varmistaa, että työt tehdään työntekijöiden voimavarat huomioiden. Vain siten tuotannot pysyvät tasokkaina.

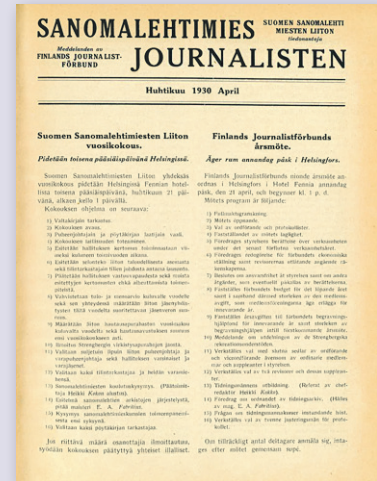
Alan haaste on, että tuotantojen aikataulut ovat usein niin tiukkoja, että ylimääräisille vapaapäivil- le ei ole aikaa. Resurssien vähyys kiristää kaikkien hermoja.

Ammattilaiset saattavat tehdä useampaa tuo- tantoa päällekkäin ja aloittaa uuden työsuhteen välittömästi edellisen päätyttyä. Työsuhteen aika- na kertyneet lomapäivät ja ylityötunnit korvataan rahana. Näin epäinhimillisen tiukka työtahti voi jatkua kuukausia putkeen, kun työntekijä ei halua jättää kiinnostavia tuotantoja väliin.

Työsuhteesta toiseen hyppiminen johtaa myös siihen, että työterveyspalveluista puuttuu jatku- vuus. Mahdollinen ylikuormittuminen ja uupu- minen jäävät helposti piiloon.

TYÖNANTAJAN PITÄÄ VARMISTAA, että työehtoja, eri- tyisesti työaika säännöksiä, noudatetaan kaikissa tuotannoissa. Tekijöiden vastuulla on tukea toisia osaajia ja miettiä, miten omalla toiminnallaan voi parhaiten tukea yhteisön onnistumista. Jokaisen on muistettava pitää huoli myös omasta jaksami- sestaan. Alan menestyksen jatkuminen vaatii yh- teen hiileen puhaltamista. ●

Mari Marttila ● mari.marttila@journalistiliitto.fi
Kirjoittaja on Journalistiliiton juristi.

Suomalaistoimittajat suuntaavat "Europaan"

Helsingin Suomaleh- timiesyhdistyksen ni- missä järjestetään ensi kesänä laaja kierto- matka eri Euroopan maihin. Kuten päivälehdissä olleista ilmoituksista ja uutisista on jo ilmennyt, kulkee retkikunta seuraavaa reittiä: Hel- sinki–Stettin–Berliini–Wien–Ve- netsia–Firenze–Rooma–Nizza–Mar- seille–Parisi–Köln–Hampur–Lyy- pekki.”

Suomalehtimies mainosti huhti- kuussa 1930 Helsingin Sanoma- lehtimiesyhdistyksen aiottua ”Europan-matkaa”. Kuukauden kestäväälle matkalle oli määrä lähe- tteä toukokuun lopussa. Lehtimies- ten matkailun arveltiin kiinnostava- van laajalti myös lukijoita.

Kuukauden matka maksoi 7100 markkaa, nykyrahassa noin 2500 euroa, ja siihen sisältyivät kaikki matkat ja majoitukset. Toimittajia houkuteltiin mukaan lupaamalla tuntuvia stipendejä ja alennuksia, joita yhdistyksen retkitoimikunta oli parhaillaan neuvottelemassa.

”Niin pian kuin on saatu selville, kuinka monta lehtimiestä mat- kaan osallistuu, tullaan Suomen Höyrylaiva Osakeyhtiön laivoilla tehtävistä matkoista pyytämään 50 %:n alennusta ja uskottavaa on, että se saadaan järjestetyksi.”

Maria Pettersson

Timppa on poissa

VALOKUVAAJA TIMO KIRVES
30.12.1939 HELSINKI – 18.5.2021 HELSINKI

Valokuvaaja, kuvankäsittelyn opettaja, klarinetisti-hanuristi-viulisti ja suuri saariston rakastaja **Timo Kirves** kuoli tiistaina 18. toukokuuta 81-vuotiaana, yhtä ajattomana kuin aina.

Timpan 60-vuotisesta urasta merkittävin osa oli kuvajournalismia. 1960-luvulla hän uudisti suomalaista valokuvaa maineikkaassa Finnseven-osuuskunnassa. Sen jälkeen tuli mainostoimistoura, ja sitten lehtikuvaus, joka Timpasta oli rehellisempää.

1970-luvusta lähtien hän kuvasi kaikkiin isoihin suomalaislehtiin *Helsingin Sanomista Suomen Kuvalehteen*.

Timppa opiskeli innolla ja oli aina ajan hermolla. Digitaalisen värinhallinnan ja vedostuksen pioneerinä hän ehti 1990-luvun alusta lähtien opettaa isoa osaa

KUVA: ANTTI KIRVES

Suomen visuaalisen alan ammattilaisista.

Nopea äly, terävänlämmin huumori sekä myötälämisen kyky tekivät Timpalle helpoksi tulla toimeen kaikkien kanssa.

Timppa eli elämänsä täysillä uppoutuen rakastamiinsa asioihin ja ihmisiin. Tämän kuvan otin maaliskuussa, kun kukaan ei vielä tiennyt, että aika oli jo vähissä. Pilke silmistä ei sammunut koskaan.

Antti Kirves

Kirjoittaja on valokuvaaja, toimittaja ja Timo Kirveen veljenpoika.

Luotettava moniosaaja ja informaation jakaja

OPETTAJA JA TOIMITTAJA
LASSE MANSIKKA-AHO
7.6.1959 ALAJÄRVI – 22.05.2021 LAPUA

Kauniina kevätyönä Lapualla päättyi rakastetun toimittajan ja opettajan **Lasse Mansikka-ahon** matka äkillisesti.

Mansikka-aho tuli tunnetuksi erityisesti työstään Järviradion palveluksessa, jossa miellyttävä ääni ja yleistieto korostuivat.

Lasse Mansikka-aho valmistui Jyväskylän yliopistosta vuonna 1989 kasvatustieteiden kandidaatiksi ja luokanopettajaksi. Laaja yleistieto, innostus urheilusta ja erityisesti palloilulajeista veivät häntä vuosien varrella niin urheilutieteen kuuluttajaksi kuin lehtien urheilutoimittajaksi.

Pisimmän työuransa hän kuitenkin teki opetustyönsä parissa, ensin Lehtimäen Länsikylän koulussa, sitten kymmeniä vuosia Alajärven Lehtimäellä Taime-lan koulussa. Opettajat ja oppilaat

muistavat Mansikka-ahon empaattisena ja osaavana henkilönä ja persoonana, joka oli aina valmis antamaan tukeaan.

Kollegana Lasse Mansikka-aho oli huumorintajuinen, avulias ja pidetty. Hän oli aina valmis joustamaan vuoroissa, lyhyelläkin aikataululla, mikäli se suinkin oli mahdollista, jakaen laajasta yleistietovarastostaan parhaita paloja jokaiseen lähetykseen.

Lassea jäivät puolison ja tyttären lisäksi kaipaamaan lukuisat kollegat ja ystävät.

Vivi Triballi

Kirjoittaja on Lasse Mansikka-ahon työtoveri.

Humanisti ja kielivirtuoosi

TOIMITTAJA RISTO LINDSTEDT
22.4.1949 HELSINKI – 27.7.2021 HELSINKI

Risto Lindstedt kuoli heinäkuussa lyhyen sairauden jälkeen 72-vuotiaana.

Puolet elämästään, 36 vuotta, Lindstedt työskenteli *Suomen Kuvalehdessä*, mutta kirjoittaminen jatkui eläkkeelläkin. Vielä kesäkuussa oli *Parnassossa* juttu, jossa hän kertoi ystäväydestään **Eeva Joenpeltoon**.

Lindstedt oli välillä myös esimiehenä, mutta kutsumukseltaan hän oli kirjoittava toimittaja. Hän oli tarkka ja herkkä ihmisten ja ympäristön havainnoija. Hän kirjoitti myös kolumneja, joissa hän kritisoi usein suorituskeskeistä arvo-maailmaa.

Parhaiten Lindstedt tunnettiin persoonallisesta kielestään. Hänelä oli oma ääni, jonka *Kuvalehden* lukija tunnisti jo parista lauseesta tai sanasta.

Toimitukselle Lindstedt oli tärkeä isähahmo. Hänen arvosteluky-

KUVA: MARKUS PENTIKÄINEN

kynsä luotettiin sekä journalistisissa valinnoissa että silloin kun työyhteisössä tarvittiin sovittelijaa.

Riihimäellä nuoruutensa elänyt Lindstedt ei tehnyt itsestään numeroa, mutta osasi antaa arvoa muiden myöntämille tunnustuksille. Niitä olivat muun muassa Aikakauslehtien päätoimittajien Julius-patsas, Aikakauslehdentoimittajain liiton Salli-palkinto ja Aikakauslehtien liitolta saatu vuoden 2006 parhaan kirjoittavan toimittajan palkinto. Bonnierin Suuren Journalistipalkinnon ehdokkaana Lindstedt oli 2012.

Tuomo Lappalainen

Kirjoittaja on Risto Lindstedtin työkaveri.

Kirjallisuuden väsymätön rakastaja

KULTTUURITOIMITTAJA JUKKA PETÄJÄ
16.5.1956 HELSINKI – 21.7.2021 HELSINKI

Toimittaja, kirjallisuuskriitikko, kirjailija, filosofian tohtori **Jukka Petäjä** kuoli heinäkuussa Helsingissä nopeasti edenneeseen sairauteen. Useamman polven stadilainen työskenteli *Helsingin Sanomien* kulttuuritoimittajana, uutispäällikönä ja tuottajana 32 vuotta.

Jukkaa kiinnosti eniten Yhdysvallat, sen moderni kirjallisuus ja pop-kulttuuri. Vielä enemmän kuin New Yorkia hän rakasti Italiaa ja italialaista kulttuuria. Tunteen hän jakoi puolisonsa **Leena Taavitsainen-Petäjän** kanssa.

Jukan sivistyneisyyden laajuus hämmästytti usein. Korvaamattominta oli kuitenkin se, että hänen hyväntuulisuuksensa, avuliaisuutensa ja myönteisyytensä toimituksen velvoitteiden paineissa ilahduttivat joka päivä.

Hänen puoleensa saattoi kääntyä niin iloissa kuin suruissa, sillä kaiveri ei piilotellut omiaankaan.

KUVA: SAMI KERO

Jukka rakasti kulttuuritoimittajan työtä. Viimeisinä työvuosi-naan toisen maailmansodan historia kiehtoi häntä niin suuresti, että ryhdyin jopa piilottelemaan häneltä uusimpia natsikirjoja, jokseenkin huonolla menestyksellä.

Kun viime vuoden elokuussa pääsimme juhlimaan eläkkeelle jäävää toveria, pihajuhlan keinutuolissa istui uuteen, onnelliseen elämänsä vaiheeseen valmis isoisä. Kuollessaan hän oli 65-vuotias, kotona, kaikkein rakkaimmat ihmiset lähellä.

Antti Majander

Kirjoittaja on Helsingin Sanomien kirjallisuustoimittaja.

KOULUTUKSET

Infografiikan tehokurssi

Kaskas Median verkkotyöpajassa tutustutaan tiedon visualisoinnin periaatteisiin. Kurssi on kaksiosainen ja siihen liittyy kotitehtäviä. Kurssi sopii kaikille infografiikasta kiinnostuneille jäsenille, joilla on hieman pohjatietoa tilastotiedosta ja sen käytöstä. **Aika:** Ti 24. 8. klo 13.30–16.30 ja ti 31. 8. klo 14–16

Paikka: Zoom

Lisätiedot ja ilmoittautumiset:

journalistiliitto.fi/fi/kalenteri

Järjestäjät: Journalistiliitto ja Tiedetoimittajain Liitto

KOKOUKSET

Kymenlaakson Journalistien vuosikokous

Kymenlaakson Journalistien kokouksessa käsitellään vuosikokoukselle kuuluvat asiat ja lomapaikka Kalliolan tulevaisuus. **Aika:** La 4. 9. klo 14

Paikka: Kalliola, Häränholmi 15, Hamina

Lisätiedot ja ilmoittautumiset: 26. 8. mennessä ritva.launeskoski@iitinseutulehti.fi. Kokous järjestetään vallitsevien koronasäännösten

mukaisesti.

Järjestäjä: Kymenlaakson Journalistit ry

MUUT

Pirkanmaan Journalistien 100-vuotisjuhlai siirtyvät yhä

Koronan leviäminen siirtää Pirkanmaan Journalistien syyskuulle aiottuja satavuotisjuhlia kolmannen kerran. Uusi juhlapäivä kerrotaan yhdistyksen nettisivuilla ja Facebookissa heti, kun juhlapaikat on saatu varmistettua. **Paikka:** Varmistuu myöhemmin

Lisätiedot ja ilmoittautumiset:

pjy@pjy.fi. Sinun ei tarvitse ilmoittautua uudelleen, jos uusi juhlapäivä sopii sinulle. **Järjestäjä:** Pirkanmaan Journalistit ry

Paikallislehtien
ilmastouutisointiseminaari

Muutoksen paikka -seminaarissa keskustellaan siitä, mitä paikalliselta journalismilta vaaditaan ilmastomuutoksesta raportoisessa. Seminaarissa

kohtaavat paikallisten tiedotusvälineiden toimittajat, muut paikalliset toimijat ja vaikuttajat sekä ilmastoviestinnän tutkijat. **Aika:** La 4. 9. klo 11.30–17.30

Paikka: Tiittalan kartano, Kirkkotie 140 Sulkava

Lisätiedot ja ilmoittautumiset: Päätoimittaja tea.ikonen@sulkavalehti.fi. Ilmoittautumiset 20. 8. mennessä: toimitus@sulkavalehti.fi.

Järjestäjät: Sulkava-lehti, Savonia AMK, Tampereen yliopisto, Suomen Akatemia, Europe Direct ja Sulkavan kunta.

Tietokirjailijat mittelevät
Runokuun Tietokirjaraadissa

Runokuun Tietokirjaraadissa tietokirjailijat **Sari Kanala**, **Kerttu Kotakorpi** ja **Marko Leppänen** lukevat otteita teoksistaan yrittäen voittaa puolelleen tuomarit ja yleisön. **Aika:** Ma 23. 8. klo 17–18

Paikka: Tiivistämö, Kaasutehtaankatu 1, Suvilahti. Paikan päälle voi tulla voimassa olevien rajoitusten mukaisesti. Tilaisuus striimataan.

Lisätiedot ja ilmoittautumiset: Vapaa pääsy. Varaa paikkasi paikan päälle täältä: <https://runokuu.fi/ohjelma/runokuun-tietokirjaraadi> **Järjestäjät:** Suomen tietokirjailijat ry ja Nuoren Voiman Liitto.

Järjestätkö tapahtuman tai koulutuksen?

Lähetä tiivis kuvaus tapahtumastasi täältä: journalistiliitto.fi/fi/ilmoita-yhdistyksesi-tapahtumasta/

JOURNALISTI

Haluatko tavoittaa media-alan ammattilaiset? Ilmoita Journalistissa!

Lehden lukijoita ovat Suomen Journalistiliiton jäsenet ja muut viestintäalan ammattilaiset.

Katso lisätiedot Journalistin verkkosivuilta tai ota yhteyttä: p. 044 755 5002, ilmoitukset@journalistiliitto.fi

Numero	Aineistopäivä	Julkaisupäivä	
7/2021	8. 9.	16. 9.	
8/2021	6. 10.	14. 10.	Journalismin juhlanumero*
9/2021	3. 11.	11. 11.	
10/2021	1. 12.	10. 12.	
1/2022	8. 12.	5. 1. 2022	Kesätyönumero

*Haluatko sinä tai edustamasi organisaatio onnitella 100-vuotista Journalistiliittoa? Julkaise onnitteluilmoitus Journalismin juhlanumerossa 8 2021.

OIKAISU

Journalistin 5/2021 painetun version jutussa (Laadukas käänös vaatii aikaa ja ammattilaisen) haastatellun nimi on **Minna Kujamäki**. Ei Kujanmäki tai Kujanpää, kuten jutussa virheellisesti luki. Hän on Itä-Suomen yliopistosta, ei Joensuun.

SUOMEN JOURNALISTILIITTO

PUHELINVAIHDE / TELEFONVÄXEL
(09) 6122 330

KÄYNTIOSOITE / BESÖKADRESS
Säästöpankinranta 2, 7.krs.
00530 Helsinki
Sparbankskajen 2, 7. vån.
00530 Helsingfors

POSTIOSOITE / POSTADRESS
Siltasaarenkatu 16, 00530
Helsinki
Broholmsgatan 16, 00530
Helsingfors
PL 252, 00531 Helsinki /
Box 252, 00531 Helsingfors

SÄHKÖPOSTIT / E-POST
info@journalistiliitto.fi
jasenasiat@journalistiliitto.fi
etunimi.sukunimi@journalistiliitto.fi
fornamn.efternamn@journalistiliitto.fi

VERKKOSIVUT / WEBBSIDOR
journalistiliitto.fi
journalistforbundet.fi

FINKA / A-KASSA
finka.fi, (09) 8689 400

SUOMEN
JOURNALISTILIITTO
FINLANDS
JOURNALISTFÖRBUND

Johanna Erjonsalo, 30

- Keskisuomalainen-konsernin valokuvaaja vuodesta 2013. Elokuusta alkaen opintovapaalla, opiskelee fiktivistä elokuva ja dokumentarismia.
- Omia töitä muun muassa reportaasit Nepalista maanjäristysten jälkeen ja tyttöjen asemasta Sambiassa sekä *Kadonneet tytöt* -kirjan kuvat.
- Erjonsalon ja valokuvaajapuoliso **Jetro Stavénin** näytely *Tie vie – museotiet suomalaisuuden peilinä* on vuoden loppuun asti esillä Mobilia-museossa Kangasalla.

Johanna Erjonsalo haluaa työskennellä naisten oikeuksien puolesta. "Valtava määrä potentiaalia ja lahjakkuutta jää käyttämättä, kun naisten oikeudet laahaavat edelleen vuonna 2021." Kuvassa myös kissa Tiko.

Valokuvaaja Johanna Erjonsalo löysi tavan kuvata Aurinkorannikon seksikaupan arkea

Kuvatoimittaja Ea Vaskon valinta

Ihmiskauppa on vaikea aihe kuvajournalistille. Haastateltavat haluavat pysyä nimettöminä ja kasvottomina, ja tapahtumapaikoille meneminen voi olla vaarallista. **Kaisa Beltranin** ja **Johanna Erjonsalon** kirjassa *Kadonneet tytöt* (Atena, 2021) Erjonsalo kääntää valokuvissaan poissaolon läsnäoloksi. Málagalaisella teollisuusalueella päivystävien prostituutujen tyhjät muovituolit ja pusikoihin piilotetut kengät muodostuvat voimakkaiksi symboleiksi ihmiskaupan maailmasta. Huomaamattomiksi tarkoitettujen yksityiskohtien kuvaaminen tuo näkyväksi asian, jota meidän ei haluta katsovan. Seksikaupan uhrin ovat kuvista poissa tai kasvottomia. He ovat joutuneet luovuttamaan elämänsä ohjat jollekin toiselle ja muuttuneet sitä kautta näkymättömiksi.

Tällä palstalla Journalisti pyytää ilmiäntamaan loistavia alan tuotoksia. Viestiä vie seuraavaksi eteenpäin se, jonka työ esitellään palstalla.

Nina Erho, teksti ● Sakari Piippo, kuva

Tutustuimme toimittaja **Kaisa Beltranin** kanssa ulkoministeriön Kehitysakatemian matkalla Sambiassa. Hän oli Espanjassa asuessaan kiinnittänyt huomiota katujen seksikaupaan ja ehdotti yhteistyötä aiheen parissa. Haimme apurahaa ja teimme repparisarjan, mutta asiaa tuntui riittävän kirjaan”, sanoo valokuvaaja **Johanna Erjonsalo**.

Kaksikon tietokirja *Kadonneet tytöt – Aurinkorannikon seksikaupan uhrin haavoittuneet* ilmestyi Atenalta huhtikuussa. ”Tytöt” kirjan nimessä viittaa espanjan kielen sanaan *chicas*. Sitä käytetään puhekielessä yleisesti prostituoiduista ja ihmiskaupan uhreista, joita kirjaan haastatellut ja kuvatut seksityötä tekevät naiset ovat.

”Ensimmäisellä repparimatalla moni yrityksistämme päästä ilmiöön kiinni osoittautui vesiperäksi. Aloin hätäntyä, etten saa viikossa tarpeeksi kuvia. Kuvasin Málagan maantiebordellien rakennuksia fikserimme moottoripyörän kyydistä. Sitten löysimme *Mujer Emancipada* -järjestön. Se auttaa seksityötä tekeviä Guadalhorcen teollisuusalueen kaduilla, ja saimme sen kautta heihin yhteyden. En halunnut kuvata ketään salaa.

Näytin tytöille viitekuvia siitä, mitä olen tekemässä. Luottamuksen luomista haittasi se, että moni ei puhu englantia eivätkä kaikki espanjaakaan. Jälkimmäisellä, puolentoista kuukauden matkalla tilanne oli helpompi, kun tein itsekin avustustyötä ja tulin tutuksi kaduilla.

Valtaosa tytöistä ei halunnut kuvaan, ja kun joku suostui, kuvaustilanteet olivat nopeita. Jokainen ohi ajava auto oli potentiaalinen asiakas. Moni maksaa velkaa matkastaan Eurooppaan tai elättää sukuaan. Kuvasin usein pimeällä, koska se tuntui olevan tytöille turvatekijä, salasta huolimatta. Kasvoja en kuvannut, koska en halua leimata ketään.

Suunnittelin kuvaavani paljon anonyymeja muotokuvia, mutta jouduin keksimään muuta. Muovituolit, joilla tytöt istuvat, kertovat tyhjinäkin tarinaa. Kuvasin myös ’työvaatteita’, kuten bikineitä ja korkokenkiä, joita he säilyttävät puskissa. Seksin myymiseen liittyy vakavaa rikollisuutta, kuten ihmiskauppaa. Se unohtuu helposti, kun tytöillä ei ole näkyviä kahleita vaan he näyttävät upeilta.

Kun lähdin toisen kerran kotiin, suunnittelin kuvaavani kaduilla lojuvia käytettyjä kondomeja ja muuta vielä lisää. Kun korona esti palaamisen, kipuulin keskeneräistä materiaalia, mutta nyt olen jo kuvista ylpeä. Ne kertovat ilmiöstä nousematta barrikadeille. Kiihkottomuus on se, millä maailmaa muutetaan.” ●

Journalistiliiton logossa
on edelleen urosleijona,
vaikka meitä naaraita
on jo enemmistö.

